

## KUR'ÂN VE EVRİM AÇISINDAN CANLILARIN OLUŞUMU

Abdulgecit OKCU (\*)

### Öz

*Darwin'in evrim teorisinden sonra, Stanley Miller deneyini dönemlerinde heyecanla karşılayan evrimciler, hayatın kendiliğinden ortaya çıkabileceği görüşünü şiddetle savunmaya başladılar. Bu teorinin özeti, dünya üzerindeki hayatın rastlantılarla doğup geliştiği ve bütün canlıların ortak bir atadan türediği görüşüne dayanmaktadır. Özellikle insanın Primat türü maymunlardan ya da ön insan denilen bin canlıdan evrim geçirerek bugünkü haline geldiği öne sürülmektedir. Bu görüşü bugün kimi islâmî araştırmacılar da benimsemiş gibi gözükmektedirler. Bu yazımızda insanın ilkel bir canlıdan değil, toprak-tan özgün bir varlık olarak yaratıldığı ve evrimcilerin yanlışları üzerinde duracağız.*

**Anahtar Kelimeler:** Kur'ân, insan, canlı, yaratılış, evrim, evrimciler, Adem, maymun, teori, âyet.

### *Formation of Living Things from Perspective of the Qur'an and Evolution*

#### **Abstract**

*After Darwin's theory of evolution, evolutionists met Stanley Miller's experiment eagerly in their periods and began to advocate the view of life can emerge spontaneously with vigor. Overview of this theory is based on the idea that all the living things of life on Earth was founded and developed by chance and descended from a common ancestor. It has been proposed that especially human came in possession of this present manner by evolving from a creature known as Primat Ape. This opinion seems to be adopted by some Muslim researchers, today. In this paper, we will focus on evolutionists' misconceptions and the fact that human is not originated from a primitive creature, but came into existence as a unique entity and created from soil.*

**Keywords;** the Qur'ân humanbeing, living beings, creation, evolution, evolutionists, Adam, apes, theory, and verses.

---

\*) Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri  
(e-posta: abdulmecit25@hotmail.com)

## Giriş

Canlı, can verilerek yaratılmış olan, kendi iradesiyle hareket edip yer değiştirebilen yaratık, insan, hayvan gibi varlıklara denilmektedir. Hayatiyet, cevvaliyet, dinamizm anlamına gelen canlılık ise, maddenin organize davranışı olarak tarif edilebilir (Ayverdi, 2008, I, s. 464). Dünyanın hemen her noktasında insanın gördüğü veya göremediği bir hayat hüküm sürmektedir. Dünya üzerinde herhangi bir canlının bulunmadığı bir yer yok gibidir. Her ortamda, birbirleriyle tam bir uyum içinde pek çok canlı türü yaşar. Bir damla deniz suyundan okyanuslara, bir tutam topraktan kıtalara, buzullardan sıcak su kaynaklarına, toprağın metrelerce altından soluduğumuz havaya, vücudumuzun içinden derimizin üstüne kadar.

Bugün Dünya’da 8 milyon 700 bin canlı türü yaşamaktadır. Seksen ülkeden 2 binin üzerinde bilim insanının araştırmasından elde edilen sonuç bunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Microsoft Araştırma Merkezi’nin ortaklaşa yaptığı araştırmaya göre yeryüzünün yüzde 70’i suyla kaplı olmasına rağmen tespit edilen türlerin dörtte üçü karada yaşamaktadır. Son araştırmalara göre 8 milyon 700 bin canlı türü tespit edilse de bugüne kadar yaklaşık 1.5 milyon türe isim verilmiştir ama gerçek sayı muhtemelen 10 milyon ile 100 milyon arasındadır (Edward, 2000, s. 142, 157-158). Çünkü bilim insanları her yıl 15 bin kadar yeni tür keşfetmektedir. Teknolojinin ilerlemesiyle araştırmaların daha da hızlanabileceği söylenebilir (Bkz. <http://www.ntvmsnbc.com/id/25244635/23.05.2013>).

Kur’ân, bütün bitki ve canlı türlerinin yaratılışını ilahî iradeye nispet eder. “Allah’ın yarattığı ekinlerden ve hayvanlardan O’na bir pay ayırdılar... (En’âm, 6/136; Ayrıca bkz. R’ad,13,3; Hicr, 15,19)”; “Yerin bitirdiği şeylerden, insanların kendilerinden ve (daha) bilemedikleri (nice) şeylerden, bütün çiftleri yaratanın şanı yücedir (Yâsîn, 36,36).” Ayetlerde görüldüğü üzere Yüce Allah, insanların faydalanması için karada, denizde, irili, ufaklı çeşit çeşit hayvanlar, topraktan çift çift, ölçülü, güzel bitki türleri yarattığını, bağ ve bahçeler kurduğunu, değişik tatlarda ve renklerde nimetler var ettiğini beyan etmektedir.

Şüphesiz Kur’ân’ın beyanı burada metafizik kökene hitap eder. Metafizik kökenin tabiat tarihine ilişkin herhangi bir bilimsel teoriyle temel bir alakası yoktur. ‘Bir canlı türü hangi tarihte, hangi biyolojik süreçte ortaya çıktı’ şeklindeki ifade tabiat tarihine ait bilimsel bir araştırmanın konusudur. Yaratılış ilkesi, her canlı türünün metafizik kökenini ‘ilahî emir’ şeklinde açıklar. Bu açıklamanın her hangi bir bilimsel teoriyle doğrulanması veya yanlışlanması söz konusu olamaz.

Canlı türlerinin varoluşuna ait temel tarihi veriler fosil bulgularıdır. Paleontoloji bu bulguların kronolojik bir düzene uyduğunu, canlı formlarının başlangıçtan sonraya doğru daha karmaşık yapılarda ortaya çıktığını bildirir. Tek hücreli canlılardan çok hücreli yüksek organizmalara doğru seyreden bu varoluş düzeni taksonomide<sup>1</sup> sistematik bir hi-

1) Taksonomi :1. Canlıların sınıflandırılması, bu sınıflandırmada kullanılan kurallar bütünü. 2. (Yun. nomos: yasa; taxis: düzenleme) Canlıların sınıflandırılması; bu sınıflandırmada kullanılan kural ve prensipler. 3. Organizmaların aralarındaki ilişkiler dikkate alınarak belirli kategorilere (Taxa) ayrılma

yerarşi şeması (filogenetik ağaç) şeklinde gösterilir; tanımlanmış türler az gelişmişten çok gelişmişe doğru sınıflandırılır. Biçim ve işlev benzerliğine dayalı olarak canlıların biyolojik sistematüğını yansıtan bu şema türlerin “akraba” olduğunu yani birbirlerinden yaratıldığını mutlaka öngörmez. Öyle ki modern taksonominin kurucusu Carl Linnaeus<sup>2</sup>, geleneksel Hristiyan öğretisinin etkisiyle, türlerin birbirinden bağımsız kökenlere sahip olduğunu düşünmüştür. Bir takım İslâm filozofları da genel anlamda eşyanın ve canlıların tabiatında var olan evrimi kabul etmekle birlikte aynı düşünceyi savunmuşlardır (Bayraktar, 2001, s. 32-52). Bu bağımsız köken fikrine karşı Charles Darwin “gelişim yoluyla türleşme” (kesintisiz yaratılış) fikrini savunmuştur: Türler “doğal seçim” marifetiyle birbirinden dönüşmüş olabilir; canlılar arasında gerçek bir akrabalık bulunması mümkündür. Sonradan “evrim teorisi” adını alan bu fikre göre her tür başka bir türden dönüşüp ayrılmış olmalıdır. Filogenetik ağaç (veya evrim ağacı) gerçek bir soyağacı olup dallanma noktaları ata formdan ayrışma dönemini gösterir. Dolayısıyla türlerin biyolojik kökeni aşamalı olarak en basit organizmaya (tek hücreli bir canlıya) kadar iner (Kutub, tsz, s. 32 vd.)

Evrim teorisi üçlü bir türleşme mekanizması önerir: Genetik değişim (mutasyon), biçimsel ve işlevsel farklılaşma (varyasyon), avantaj kazanan fertlerin seçilmesi (seleksiyon). Her seçim bir gelişim basamağıdır; popülasyon içinde özelleşmeye ve nihayet türleşmeye sebep olur. Teori, bu yolla, uzun jeolojik çağlar boyunca milyonlarca türün birbirinden ayrışarak ortaya çıktığını öngörür (Kurt, 2010, s. 116,117). Ancak bu öngörü fizyolojik olgular ve tabiat tarihine ait bulgularla sınıandığında teori tam bir ihtilaf ve münakaşa sahasına dönüşür. Bu yüzden standart bir evrim teorisi değil, teorinin birçok versiyonu ve yorumu mevcuttur.

Bu kısa izahtan sonra şimdi canlıların oluşum süreci ile ilgili olarak önce bilimsel görüşlerden daha sonra Kur'ânî görüşten bahsedeceğiz. Canlıların oluşum sürecinde bilimin ileri sürdüğü bir takım teoriler vardır. Kısaca bu teorilerden bahsetmek gerekir:

### 1. Evrim Teorisi/Tesadüfî Oluş

Bilimsel olarak canlıların oluşum süreci incelenirken mutlaka Darwin (1809-1882)'in evrim teorisi ortaya atılır. Evrimciler özellikle Stanley Miller deneyini<sup>3</sup> dönemlerinde

rak uygun ve gerçek adlar verilmek suretiyle sırasıyla sınıflandırılması. 4.Canlıların çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılmasıyla bu sınıflandırmada kullanılan kural ve prensipler. (<http://www.nedirnedemek.com/taksonomi-nedir-taksonomi-ne-demek>, 10.06.2013).

- 2) Carl Linnaeus (sonra Carl Yon Linné, Latince yazılı kitaplarda Carolus Linnaeus) 23 Mayıs1707 Rashult'da doğdu (Stenbrohult, Güney İsveç),10 Ocak1778Uppsala'da öldü; İsveçli biyolog, hekim ve fizikçi.Linnaeus, biyoloji ve botaniktesınıflandırma esasını getirmiş, bütün canlıları bir cetvelde göstermiştir. Onun bu metodu, bugün de kullanılmaktadır. Bkz., ([http://tr.wikipedia.org/wiki/Carl\\_Linnaeus](http://tr.wikipedia.org/wiki/Carl_Linnaeus), 25.05.2013).
- 3) Yeryüzünde canlıların oluşum sürecini araştıran Stanley Miller ve Harold Urey (Stanley Miller, 1930-2007 yılları arasında yaşamış ünlü biyolojist ve kimyacı. Harold Urey ise, onun hocası) adında iki Amerikalı araştırmacı 1953 yılında, bilim tarihinde dönüm noktası niteliği taşıyan bir deney düzenledi. Deneyde tarih öncesi yeryüzünün kimyasal yapısını yansıtan, aynı zamanda evrendeki

heyecanla karşılaşmış ve hayatın kendiliğinden ortaya çıkabileceği tezine kanıt gibi göstermişlerse de, ilerleyen yıllarda bu tezin bir tutarsızlıklardan ibaret olduğunu gösteren, gelişmeler yaşanmıştır. Bu teorinin özeti, yukarıda da kısaca değinildiği gibi dünya üzerindeki hayatın rastlantılarla doğup geliştiği ve bütün canlıların ortak bir atadan türediği görüşüne dayanmaktadır. Bu görüşü bugün kimi İslami araştırmacılarda benimsemiş gibi gözükmektedirler. Bunlardan biri de Muhammed Şahrur adında Suriyeli bir mühendistir. Yazdığı ‘el-Kitâb ve’l-Kur’ân Kırâatun muasira’ adlı eserinde bazı âyetleri (Hicr 15/28-29; Rûm 30/20.) referans göstererek insanın, günümüzdeki düzeyine ulaşıncaya kadar üç merhaleden geçtiğini anlatmaktadır. Ona göre evrendeki her varlık, içinde iki kutuplu bir çatışmayı barındırmakta ve sürekli bir evrim halindedir. İnsan ve canlıların tamamı bu durumdadır. Mevcut canlıların tümü bu iç çatışma sonucu ortaya çıkmıştır ve evrim hala devam etmektedir. Allah yılanı ayrı, kediyi ayrı veya balığı ayrı yaratarak onlara ruh üfürmüş değildir. Bunların tamamı bir canlıdan evrimleşerek bir alt varlıktan bir üst varlığa sıçrama yoluyla günümüzdeki konumlarına gelmişlerdir (Şahrur, 1992, s. 223-228; Şimşek, tsz, s. 45-46).

Bu iddia akıl ve bilimsellikten oldukça uzaktır. Delillendirilecek hiçbir yanı yoktur. Hayvanların ve insanların aynı nefisten ürediklerini söylemek mümkün değildir. Söz konusu ayette geçen hitap insanlardır. Hayvanlara hitap yoktur (Buna cevap için, Şimşek, tsz., s. 50 vd.). Doğrusunu söylemek gerekirse bunların tümü materyalist felsefenin ya da Darwinizmin etkileriyle ortaya çıkmış düşüncelerdir.

Darwin, bütün canlıların ortak bir atadan rastlantılarla evrimleştiğini iddia ederken, insanın en yakın akrabasının da maymunlar olduğunu ileri sürmüştü. İnsanların bir üyesi olduğu Primat takımı 3.zaman esnasında 55 milyon yıl önce ortaya çıkmaya başladı. İki yüz otuz (230) kadar türü barındıran bu türün temsilcileri arasında maymunlar gibi çok iyi bilinen türlerin yanı sıra lemur, tarsier, loris gibi çok az tanınan primatlarda bulunur. İnsan ve maymunlar Primatların altında Anthropeidea alt takımını oluşturur. Maymunların, şempanze ve gorilleri de içeren 13 cinsi ile daha da yakın biyolojik bağlantılı Hominoidea süper ailesinin de bir üyesidir. İnsansı maymun olarak da adlandırılan kuyruksuz dört ayaklı Hominoidler 24 milyon yıl önce evrimleşmeye başladılar. Bu ailenin ilk örneği “Proconsül” dür. 13 milyon yıl önce Asya maymunları-orangutanlar- Hominoid ailesinden ayrılarak farklı bir evrim çizgisi izlemeye başladı. Şempanzelerin ve İnsan’ın genetik yapıları %98.4 oranında tıpa tıp aynıdır. Bu genetik benzerlik Şempanzeleri İnsan’ın en yakın biyolojik akrabası yapar. Güneydoğu Asya’nın büyük maymunları olan Orangutan-

---

en yaygın elementler olan metan (CH<sub>4</sub>), amonyak (NH<sub>3</sub>), hidrojen (H<sub>2</sub>) ve sudan (H<sub>2</sub>O) oluşan bir atmosfer (ilk atmosfer) oluşturuldu. Karışıma elektriksel uyarılar verilerek (yıldırımların etkisini görmek için) bir haftanın sonunda çeşitli kimyasal bileşenlerin oluşumu gözlemlendi. Toplam karbon miktarının yüzde 10-15’i organik bileşenlerin yapısına katılmıştı ve en önemlisi bu oranın yüzde 2’sini modern yaşam formlarının temel yapı taşlarından olan aminoasitler (protein bileşenleri) oluşturuyordu. İlk gözlemlenen aminoasit, yapısal olarak en basit olarak nitelenen alanin oldu. Karışım ortamına hidrojen sülfür verilmesiyle beraber yeni aminoasitler -metiyonin ve sistein- üretilmiş oldu. Bu klasik deney, eksikleri ve göz ardı ettikleri bir yana, canlılığın cansız kimyadan kaynaklandığına işaret etmeye deneysel anlamda cesaret eden bir ilk oldu... (Wedding tsz., s. 120; Tatlı, 2008, s.41 ve d. ve 246-251; Bozer, 1986, s. 84-85).

lar ise genetik olarak insandan daha farklıdır. Bu farklılık aradaki akrabalığın daha uzak bir geçmişe dayandığını gösterir. 2.5 milyon yıl önce Australofit'lere göre daha büyük bir beyine sahip olan Homo cinsinin en erken üyeleri farklılaşmaya başladılar. Bu cinse ait türler fosil yaşları itibarıyla erken, orta ve geç homo olmak üzere üç periyotta incelenebilir. Bunları uzun uzadıya anlatmadan modern insanın atası sayılan Homo sapiens'e geçebiliriz.

Anatomik olarak modern Homo Sapiens fosilleri başlıca Sudan, Etopya, Güney Afrika, ve İsrail'i kapsayan geniş bir coğrafyada bulunmuştur. Modern görünümlü en eski kafatası Afrika'da 130.000 yıl öncesine aitken ikinci en eski kafatası yakın doğuda 90.000 yıl öncesine aittir. Avrupa'da ise bulunan modern insana benzer kafataslarının yaşı 40.000 yıldan eskiye gitmez. Bu bulgulara dayanarak Homo Sapiens'in Afrika'da 130.000 yıl önce evrimleşmeye başladığını, 90.000 yıl önce başta yakın doğu olmak üzere yayıldığını söyleyebiliriz.

Farklı türden gruplar yakın doğu ve güneydoğu Asya'da 30.000 ile 50.000 yıl arasında birlikte yaşadılar. Homo Neandertalensis ve Homo Sapiens göçmen grupları en sonunda Avrupa ve doğu Asya'da arkaik insanların yerini aldı.

### **1.1. Evrimin tarihi seyri**

Evrimin tarihi seyri ise şu şekildedir:

55.000.000 yıl önce, iki gözü başın önünde birbirine yakın şekilde yer alan primatlar, 35.000.000 yıl önce de, insan ve maymunların atası olan, insan benzeri primatlar türedi. Rahatça oturabiliyorlardı. 30.000.000 yıl önce, maymunların bir kolu evrim geçirerek insanımsı görünüşlü maymun türüne dönüştü. 17.000.000 yıl önce, büyük maymunlar türemeye başladı. Çok iri bir gorile benziyorlardı. 8.000.000 yıl önce, büyük maymunlardan insanı andıran Hominidler ortaya çıktı. Bunlar 120 cm boyundaydı, beyinleri 562 gramdı. İlk Hominidler, o güne kadarki en akıllı kara hayvanlarıydı. Ayakta durabiliyor ve dik yürüyebiliyorlardı. Bu türe ait en eski kalıntılar, insanlığın beşiği kabul edilen Afrika'nın doğusunda bulunmuştur. Yavrularını kalp atışına yakın tutmak için sol kollarında taşıyorlardı. Serbest kalan sağ kollarını başka amaçlarla kullandılar. İnsanlara özgü bir özellik olan sağ eli kullanma eğilimi buradan gelmektedir. 3.000.000 yıl önce, türler biraz daha irileşti. Beyinleri de büyüdü. Bizimkinin 1/3'üne ulaştı. 2.000.000 yıl önce, bize çok benzeyen bir tür (Homo Habilis) meydana geldi. 700 gram ağırlığında beyni ve yuvarlak başı vardı. Henüz konuşmıyorsa da, çeşitli sesler çıkarıyordu. Elleri ve ayakları modern insaninkine benziyordu. Yiyecek toplamak yerine, avlanan ilk canlıydı. 1.600.000 yıl önce, Homo Erektus (dik duran insan) türü gelişti. 180 cm boyunda 70 kg ağırlığındaydı. Beyni, bugünkü insan beyninin dörtte üçü kadardı. İlk defa bilinçli şekilde ateşi kullandı. 200.000 yıl önce, hem vücut hem de beyin ölçüleri bizimkine yakın olan Neanderthal insanı, 50.000 yıl önce ise, modern insan Homo Sapiens ortaya çıktı. 25.000 yıl önce, Homo Sapiens, Amerika ve Avustralya'ya ulaştı. 10.000 yıl önce, hayvan yetiştirmeye, kentler inşa etmeye başladı. Bu dönem uygarlığın başlangıcıdır.

### 1.2. Evrimin ilkeleri

1. Bütün canlılar aynı kökenden evrimleşmiştir.
2. canlılar arasında hem ortak, hem farklı özellikler bulunur.
3. Canlılar arasında devamlı varyasyonlar (değişim, farklılık) meydana gelir.
4. Tür sayısı devamlı artar, sabit değildir.
5. Günümüzde de canlılar arası değişiklikler ve tür oluşumu sürmektedir.

Kısaca Darwin'in veya Darvincilerin evrim teorisi ile ilgili görüşleri bu şekilde özetlenebilir.

Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısında elde edilen çeşitli bilimsel deliller, Darwin'in iddiaları ile çelişmektedir. Bu yüzden evrim teorisi, başta ABD'de olmak üzere Batılı ülkelerde pek çok bilim adamı ve ilmî kurum tarafından sorgulanmaktadır. Evrim teorisinin yakında tarih olacağı bilim adamları tarafından öne sürülmektedir (Beyaz, 1978, s. 48 vd.; Ayrıca geniş bilgi için bkz. Akyol, Aralık 2004, Yıl :26 Sayı: 311). Özellikle son zamanlarda Amerikalı bilim adamı Michael Behe<sup>4</sup> tarafından evrim teorisini çürüten bilimsel yazılar yazılmaktadır (Michael, 1998, s. 68; Tatlı, 2008, s. 41 vd).

### 1.3. Evrimcilerin yanlışları

Evrimeciler Java adını verdikleri bir iskeleti yani üç beş parça kemik kırıntısını birbirine ekleyerek 1981 yılında Dünya'ya tanıtmışlardı. Eugene Dubois adındaki bu adam bütün bilim dünyasını kandırmıştı. Çünkü kemikler son yıllarda ölen bir insan cesedinin iskeletinden alınmıştı. Nebereska adamı olarak tanıtılan bir kafatasının dişlerinin de domuz dişi olduğu kanıtlanınca, evrimciler evrimciler zor durumda kalmışlardı (Tuna, 2012, s. 291).

Hayatın evrimle ortaya çıktığı gerçekte hiçbir bilimsel dayanağı olmayan bir savdır. Hayatın kompleks oluşu, tesadüf iddiasını gülünç kılmakta, buna dayalı her ileri sürülen tezi çürüterek evrimci girişimleri sonuçsuz bırakmaktadır. Bunu itiraf edenlerden biri de ünlü evrimci John Horgan'dır. Horgan "*The End of Science*" adlı kitabında, hayatın tesadüfen cansız maddeden nasıl ortaya çıkmış olabileceğini açıklama girişimlerinin karşılaştığı hüsrani, Stanley Miller'ın ümitsizliğini tarif ederek açıklar ve şöyle der (Michael, 1998, s. 68):

"İlk deneyinden yaklaşık 40 yıl sonra Miller bana, hayatın kökeni bilmecesini çözmenin kendisinin ya da başka herhangi birinin düşündüğünden çok daha zorlaştığını söyledi... Miller, "anlamsız" veya "kağıttüstü kimyası" adını verdiği, hayatın kökeni ile ilgili

4) ABD'nin itibarlı Lehigh Üniversitesi'nde biyo-kimya profesörü olan Michael J. Behe, 1997 yılında yayımlanan "Darwin'in Kara Kutusu: Evrime Biyo-Kimyasal Meydan Okuyuş" adlı kitabıyla bilim dünyasını sarstı. Ünlü National Review dergisi, Behe'nin eserini "20. yüzyılın en müessir yüz kitabından biri" olarak tanımladı. Prof. Behe, Türkçeye de çevrilen kitabında hayatın menşeyini açıklamak için "akıllı dizayn" (intelligent design) adlı yeni bir teori öne sürdü. (Bkz. Akyol, Aralık 2004, Yıl :26 Sayı :311).

yeni tezlerden hiç etkilenmemişe benziyordu. Bazı hipotezleri o kadar küçük gören bir tavır takındı ki, onlarla ilgili görüşlerini sorduğumda, kafasını salladı, iç geçirdi ve kıs kıs güldü; adeta insanlığın ahmaklığının farkına varmışçasına... Miller, bilim adamlarının nerede ve ne zaman hayatın başladığını hiçbir zaman kesin bir biçimde bilemeyeceklerini de onayladı (Horgan, 1996, s. 139).”

Canlıların ve hele insan gibi muntazam bir varlığın oluşumunu Miller deneyine dayanarak tesadüflere bağlamanın ya da doğanın keyfine bırakmanın selim akılla bağdaşır bir yanı yoktur. Canlılığın meydana gelmesi ve onunla birlikte sonunda insan gibi muntazam bir varlığın ortaya çıkması doğanın keyfine, ya da tesadüfe bırakılamaz. Zira Paleontolojinin bildirdiğine göre canlı varlık olağanüstü duyguludur. En küçük bir ısı değişimi, tuz tenorunun değişmesi, suyun akış yönündeki değişmeler ya da güneşin ışık yoğunluğunda meydana gelen azalıp artmalar sonucunda, belirli hayvan çeşit ve türlerinin sürüler halinde yok oldukları yeni ve değişik ortama uygun olanların meydana çıktıkları bir gerçektir. Dolayısıyla canlılığın oluşması için ileri sürülen şartların tümünün tesadüfen ortaya çıkması mümkün değildir.

Gerçekten hayatın tesadüflerle ortaya çıkabileceğini gösteren, değil somut bir kanıt, hatta bunu teorize edebilen tutarlı bir model dahi yoktur. Hayatın tesadüflerle ortaya çıktığı iddiası sadece ideolojik nedenlerle gündemde tutulan bir savdan ibarettir. Darwinizm, gerek iddia ve delilleri açısından gerekse ispat mantığı açısından temel olarak maddeciliğe dayanmaktadır. Materyalistlerin ısrarla Darwinizm savunmalarının asıl sebebi, onunla dinlerin asılsızlığını ispat etmeye çalışmalarındadır. Çünkü semavî dinlerin Hz. Adem'in yaratılışı ile ilgili verdiği haberlerin yanlışlığı -güya- ispat edilmiş olunca, dinlerin ortaya koydukları diğer esasların da yalan ve asılsız olduğu sonucuna varılmış olacaktır (Cornelius, 2003, s. 206 ve d.; Beyaz, 1978, s. 54). Nitekim Evrimci Maitland Edey ve Donald Johanson “Eğer bilimsel araştırmamız sonunda tanrıya varırsa, o zaman bilim yapmanın sonu gelmiştir (Maitland, 1989, s. 21; Cornelius, 2003, s. 206 vd); demektedirler.”

Fransız Science Actualités sitesi, Fransa'da “Yaratılış Atlası”nın birinci cildinin dağıtımından sonra meydana gelen büyük etkinin ardından Charles Darwin International Enstitüsü'nden Patrick Tort ile bir röportaj yapmış ve halka açık bir anket düzenlemiştir. Bu anketin sonuçlarına göre Fransa'da Darwinizm'e artık kimsenin inanmadığı ortaya çıkmaktadır. Ankette, halkın %92'sinin “insanların evrimin bir meyvesi olmadığına” inandığı ortaya çıkmıştır. Halkın %5'i “insanlarla maymunların ortak bir atadan geldiği”ne inanırken, sadece %1'i “insanların maymunlardan evrimleştiği”ne inanmaktadır.

Michael Behe, Darwinizm'in yanlıgılarını ve yanlışlarını ‘Darwin’in Kara Kutusu’ adlı kitabında şu şekilde dile getirmektedir: Kara kutu bilimsel dilde kullanılan bir terim. Bir işlem yapan bir makine, bir sistem ya da bir alet düşünün. Bunların bazı özellikleri vardır. Eğer bu aracın çalışma prensibini bilmiyor ve incelemiyorsanız, onun çalışma şekli sizin için bir gizemdir. Bu araçların içini göremezsiniz, onları kavrayamazsınız. Bu işte bir kara kutudur.

Darwin ve onun çağdaşları için de hücre bir kara kutuydu. Dönemin teknik imkânları canlı hücresinin iç yapısını incelemeye imkân sağlamıyordu. Darwin'in sahip olduğu

mikroskoplar hücrelerin sadece dış hatlarını gösterebilecek özelliğe sahipti. O dönemde yaşayan bilim adamları hücreyi sadece jöle dolu bir balona benzetiyorlardı.

O günden günümüze bilim çok farklı gerçekleri ortaya koydu. Şimdi artık canlı hücrenin çok farklı özelliklerini biliyoruz. Hücrelerin jöle dolu bir balon olmadığını, protein ve nükleik asitlerden oluşan kompleks sistemlere sahip olduğunu ve küçültülmüş makinelere benzeyen organellere sahip olduğunu biliyoruz. Üstelik bu parçalar indirgenemez komplekslik özelliğine sahip olduğunu görüyoruz. İşte ben, Darwin'in göremediği ve bu kara kutuyu kitabımda açtım. Bu aslında sadece Darwin'in de kara kutusu değil, tüm evrim iddiasının kara kutusudur.

Aslında genel olarak biyoloji hakkında ne kadar şey öğrenirsek, Darwinizm'in problemleri de o kadar artıyor. Darwinizm, canlılar hakkında ne kadar az bilgiye sahip olursak, o kadar ikna edici olabilen bir teoridir. Çünkü canlıları ne kadar az tanırsak, onu o kadar basit zannederiz ve Darwinizm de bu basit sandığımız sistemleri küçük tesadüfî değişimlerle açıklar. Ama son 30 yılda, hayatın daha önceden hayal bile edemeyeceğimiz kadar karmaşık olduğunu öğrendik. Meselâ; en evrimci taksonomide en basit canlı olarak görülen bakterilerde, hareket etmelerini sağlayan minik ama çok kompleks ve mükemmel biyo-kimyevî motorlar var. Bu detaylı mekanizmaların nasıl oluştuğu sorusuna verilebilecek tek cevap, bilinçli bir yaratmadır.

-Peki canlıların farklı organlarının, genlerinin veya proteinlerinin birbirine benzer olması ne anlama geliyor? Bunlar, bütün canlıların ortak bir atadan geldiğini savunan Darwinizm için bir delil sayılabilir mi?

Hayır. Farklı canlılardaki benzerlikler, öncelikle biyolojinin temel sorusunu cevaplamıyor. Bu soru, farklı canlıların kendilerine has ve son derece kompleks olan organ ve sistemlerin nasıl ortaya çıktığıdır. Darwinizm'in buna verebildiği bir cevap yok.

Öte yandan birbirine en uzak olarak kabul edilen organizmalar arasında bile şaşırtıcı benzerlikler var. Meselâ, insanla bakteriler arasında soru şu: Bu benzerlikler, Darwin'in teorisine uygun bir tablo oluşturuyor mu? Aslında oluşturmuyor; çünkü evrim teorisine göre birbirine çok yakın akraba olması gereken canlılar, kimi zaman genetik olarak daha farklı çıkıyor. Veya birbiriyle tamamen ilgisiz olması gereken canlılarda çok benzer organ veya genler var. Meselâ insan gözü ile ahtapot gözü neredeyse birbirinin aynısı. Ama bu elbette ahtapotlarla akraba olduğumuz anlamına gelmiyor. Bu iki göz yapısının 'ortak ata'dan değil, tek bir Yaratıcı'nın ilminden kaynaklanan bir dizayn olduğunu kabul etmek, daha mantıklı. (<http://www.allah.web.tr/modern-bilim-ateizmi-curuttu.html>.18.06.2013; ayrıca bkz. Dorman, 2011, s. 128,139).

## **2. Bazı Yaratılış Teorileri**

Canlıların oluşumu konusunu irdelediğimizde şu sonuçlara varabiliriz:

### **2.1. Kendiliğinden teşekkül/abiyogenez**

Yaşam yeryüzünde ne zaman, nasıl başladı? Kültür tarihinde çok eskilere uzanan bu soruya günümüzde de (bilim tarafından) doyurucu bir cevap verilmiş değildir. Bilimsel

anlayışla 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar geçerli sayılan görüş, canlıların cansız maddelerden kendiliğinden (spontane) oluştuğu yönündeydi. (Farelerin kirli çamaşır, paçavra ve tahıl taneciklerini içeren çevrelerde oluştuğu inancı buna bir örnektir.) Bilim tarihinde bu görüş “kendiliğinden üreme hipotezi” diye bilinir (Yıldırım, Bölüm V, 1998; Beyaz, 1978, s.46).

Kendiliğinden üreme hipotezi Louis Pasteur’un bakteriler üzerindeki deneysel çalışmasıyla çürütülmüştür. Pasteur (1822-1895) sterilize edilmiş ortamlarda mikroorganizmaların çoğalmasının olanaksızlığını ispatlayarak bir canlının ancak bir canlıdan oluşabileceğini kanıtlar. Ne var ki, canlıların ancak canlılardan türeyebileceği gerçeği de yaşamın kökenini yeterince aydınlatmamaktadır (Yıldırım, Bölüm V, 1998; Beyaz, 1978, s. 46). Bu boş inanca ilmi nitelikteki ilk darbeyi İtalyan asıllı ilim adamı Françoise Redi indirmiştir. Redi, yazdığı ‘Böcek Türleri Üzerine Tecrübeler’ adlı eserinde şunları anlatır: İlahî emirle dünyaya gelen hayvan ve bitkiler aynen ilk yaratıldıkları şekillerini muhafaza ederek varlıklarını sürdürmektedirler. Cansız maddeden kendiliğinden canlılar teşekkül edemez. Her ne kadar çürümüş hayvan ve çürümekte olan bitkiler içinde çok sayıda kurtçuklar görülmekte ise de bunların hepsi eşeyli üreme yoluyla var olmuşlardır ve içlerinde buldukları çürümüş maddeleri sadece birer barınma ve beslenme vasatı olarak kullanmaktadırlar (Bozer ve Arkadaşları, 1986, s. 88-91).

## 2.2. Canlıların fezadan gelmiş olabileceği

Pasteur’dan sonra bazı bilim adamları dünyamıza ilk canlı nesnelere bir başka gezegenden ya da göksel cisimden geldiği savını ortaya atmıştır. Bunlara göre, uzaya dağılmış spor, tohum, vb. türden canlı nesnelere dünyamıza ulaşması dünyamızda yaşamı başlatmıştır.

Ancak bu sav ilk canlıların nasıl oluştuğu sorusunu yanıtlamamakta, yalnızca bir adım geri atmaktadır. Yaşamın dünyada başlaması uzay aracılığıyla olsa bile canlıların geldiği yerde nasıl oluştuğu sorusu yanıtızsız kalmaktadır. Kaldı ki, uzaydan geldiği söylenen canlı nesnelere uzun yolculukları sırasında sıcaklık, radyasyon vb. elverişsiz koşullara nasıl dayandığı sorulabilir. Ayrıca o nesnelere bu yolculuğu yaptıran gücün de ne olduğu bilinmemektedir. Kimisi radyasyon basıncından, kimisi de dünya ötesi uygarlıklardan dünyamıza uğrayan uzay adamlarının geride bıraktıkları artıklardan söz etmiştir (Bozer ve Arkadaşları, 1986, s. 84-85).

George Gamow, fezadaki korkunç ortamın canlıların oluşmasına müsaade etmeyeceğini belirterek şunları söylemektedir: “Fezada yolculuk yapacak sporları bekleyen ve donarak ölmekten daha ciddi olan bir tehlikeyi unutmamak gerekir. Çok iyi bilindiği gibi Güneşten mühim miktarda morötesi ışın yayılmaktadır. Yeryüzünü kuşatan atmosfer tabakasının çok azının geçmesine müsaade ettiği bu ışınlar, feza boşluğu içinde kendilerini muhafaza edebilecek koruyucu mekanizmaları bulunmayan bu mikroorganizma sporları için en büyük tehlikedir ve onları bir anda öldürebilecek güçtedir (Bozer ve Arkadaşları, 1986: 84-86).” Gerçekten birçok ilim adamının yaptığı laboratuvar tecrübeleri uzayda

var olan morötesi ışınların bakterileri ve sporlarını derhal öldürdüğünü göstermiştir. Yıllar önce yapılan bir başka tecrübe neticesi, “fezadan gelme” hipotezi tamamen terkedildi. Hadise şöyle oldu: 1966 yılında “Gemini-9” feza aracı, dış sathına bilhassa seçilmiş en tahammüllü mikroorganizmalar yerleştirildikten sonra fezaya gönderilmişti. Yapılan tetkikler neticesi, bunların tamamının daha 7 saat bile geçmeden öldüğü görüldü. Oysa “fezadan gelme” hipotezine göre, dünyada hayatı başlattığı farzedilen bakterilerin yolculuğunun yıllarca sürmüş olması icabeder. Gamow yukarıdaki sözlerini şöyle tamamlıyor: “İlk canlının dünyaya bir feza yolculuğu ile ulaştığı iddiası, artık bir kenara bırakılmalıdır.”

### 2.3. Ototrof

Bu görüş canlıların temel hususiyetlerinden biri olan beslenme ihtiyacını ön plana alarak cevaplandırmaya çalışan bir hipotezdir. Bu hipoteze göre ilk canlı, kendi gıdasını kendisi yapabilecek vasıftaydı. Gıda sentezleme kabiliyetinde olan organizmalara ototrof veya imal edici denir. Bütün yeşil bitkilerle bazı bakteriler ototroftur. Ototrof canlıların çoğu, gıdasını yapmak için güneş ışığını kullanır, bazılarıysa kimyevi reaksiyonların enerjisinden faydalanır. Gıda sentezleme ile ilgili bütün biyokimvevî reaksiyonların son derece karmaşık olması ve basit yapılılardan itibaren giderek daha büyük moleküllü organik bileşikler meydana getirme işleminin ancak çok kompleks organizmalar tarafından başarılabilmesi sebeplerinden dolayı bu hipotez böyle organizmalarla sentez sistemlerinin tesadüfler sonucu kendiliklerinden ve “birdenbire” ortaya çıkıverdiğini farzeder. Bu sebeplerle bugün hiçbir bilim adamı ototrof hipotezini kabul eder gibi görünmemektedir (Bozer ve ark, 1986, s. 83-84).

Pasteur’ü izleyen yarım yüzyıl boyunca canlının kökenine ilişkin bilimsel bir ilerleme olmaz. Bu yönde ilk adım 1920’lerde atılır. Kimi biyokimyacılar yaşamın arzin ilkel atmosferinde başlayan kimyasal bir oluşumdan kaynaklanmış olma olasılığını ileri sürerler. Onlara göre güneşten gelen ultra-viyole gibi bir enerji, denizlerde çözülen bir tür “sıcak eriyik çorba” oluşturan kimyasal bileşiklere yol açmış, bu bileşikler de sonra canlı nesnelerin temeli olan daha karmaşık molekülleri oluşturacak şekilde kendi aralarında birleşmiş olabilirdi (Yıldırım, a.y; Bozer ve Arkadaşları, 1986, s. 83-84). Yukarıda da belirtildiği üzere Stanley Miller’in 1953’te ortaya koyduğu araştırma, günümüzde büyük yoğunluk kazanan araştırmaların hız kaynağı olmuştur.

İlk canlının nasıl oluştuğu bugün bile değişik hipotezlere konudur. İlk canlının ortaya çıkışı sırasındaki koşulları belirlemek olanaksızdır. Bununla birlikte kimi deneysel çalışmalar yapılabilir. Esasında bu sahada yapılan her deneysel çalışma da bir öncekini çürütmekte ve kafaları iyice karıştırmaktadır.

### 2.4. Akıllı tasarım teorisi

Bu teori, en küçük hücreden en büyük kâinata kadar her şeyin bir tasarım eseri olduğu fikrine dayanmaktadır. Bu görüşün tarihî temsilcileri olduğu gibi günümüzde de bilimsel çevrelerde oldukça taraftar bulmaktadır. Mesela Darwin öncesinde William Paley

(1743-1805), saati ele alır. Bunun amacını belirleyen ve yapımının detaylarını düşünen bir tasarımcının bulunması gerektiğini belirtir. Bu saat örneğinde olduğu gibi, kas sistemi, kemikler ve memelilerin salgı bezleri gibi yapıların bir plânın ürünü olduğunu, birinin eksik olmasının, sistemin çökmesine sebep olacağını nazara verir (Paley, tsz., 9-10; Tatlı, 2008, s. 258). Socrates (M.Ö. 399-470) de plânlı yaratılış hakkında şu değerlendirmede bulunur: “Buna hayran kalmamak mümkün mü? Yemeklerin yolculuğa başladığı ağızımız, gözlere ve buruna özellikle yakın bulunmaktadır. Böylece beslenmeye uygun olmayan şeylerin ağıza atılması engellenmiş olur! Ve sen Aristodemus, bu parçaların düzenli bir tesadüf eseri olmayıp, gizli ve akıllı bir tasarımın akli olduğundan hâlâ şüphede misin? (Barrow, 1986, s. 36; Tatlı, 2008, s. 258)” Yunanlı filozof Diogenes (M.Ö. 411-324) ise, mevsimlerin düzenindeki tasarımı nazara verir: “Böyle bir düzenleme, kesinlikle ‘üstün akıl olmadan’ gerçekleşmezdi. Çünkü her şey belirli bir miktar iledir. Kış ve yaz, gece ve gündüz, yağmur ve rüzgâr ve havanın farklı tutumları... Diğer şeyler de bunun gibidir. Yakından incelendiğinde her şeyin, olabilecek en üstün ve kusursuz biçimde düzenlendiğini fark ederiz (Barrow, 1986, s. 36; Tatlı, 2008, s. 258).

Günümüzde bu görüşün en şiddetli savunucularından biri Behe'dir. Behe, hücre yapısındaki araştırmaların akıllı tasarımın anlaşılmasına yol açarak çok büyük bir buluşun gerçekleştiğini, fakat bunun karşısında suskun kaldığını dile getirir... (Songar, 1979, s. 47-50). Behe, hayatın akıllı bir tasarımın eseri olduğu görüşü, dünyanın güneşin etrafında döndüğünün, hastalıkların bakterilerce oluştuğunun ya da radyasyonun ‘kuanta’ denilen parçacıklarla yayıldığının tespit edildiği an kadar önemlidir; der. Behe, bilimsel çevrelerde bu görüşün çokça benimsendiği konusunda da şunları söyler: “Bilim çevreleri neden bu müthiş buluşu kabullenmiyorlar? Tasarımın gözlemlendiği bu gerçeklik, neden entelektüel çevrelerce sahiplenilmiyor? Bu ikilem şurada yatıyor; bu tespitin bir tarafı ‘akıllı tasarım’ derken, diğer tarafı da yaratıcıyı göstermektedir (Behe, a.g.e. s. 231-250; Tatlı, Adem, s. 263.)

## 2.5. Yaratılış görüşü

Diğer bir görüş ise ‘Yaratılış görüşü’dür yani dinsel ve teolojik görüştür. Bu da, aşkın, yetkin, yaratan, başlılayan, yetiştiren, koruyan, ama gerektiğinde cezalandıran yüce varlık (Tanrı) düşüncesine dayanmaktadır. Başka bir deyişle, dinin tüm boyutlarında açıktan ya da örtülü Yüce Tanrı düşüncesi vardır. Tanrı, tapınma etkinliğinin yönelik olduğu varlık, ahlâk kurallarının gerekçesi ve yaptırım gücü, bilginin yanılmaz kaynağıdır. Bu konuda din ile bilim arasında bir bağdaşmazlık bir sürtüşme sürekli var olmuştur (Yıldırım, a.g.y.; Beyaz, 1978, s. 46; Tatlı, 2008, s. 273 vd.)

Din adamları ve yaratılış görüşünü savunan Hristiyan bilim adamları, özellikle yüksek yapıli varlıkların bir anda bütün mükemmeliyetiyle ortaya çıktığını savunurlar. ‘Aşamalı değişim’ adı verilen tedrici gelişimin olmadığını, zira böyle bir kabulün “yaratma” kavramına aykırı düştüğünü farz ederler. Yaratıcı daima vasıtasız olarak ve kısa zaman aralıklarıyla birdenbire yaratmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, türler birbirlerinden bağımsız olarak ani şekilde ortaya çıkmışlardır. Zamanla bunların bir kısmı, hayat sahnesin-

den çekilmiş, onun yerini yenileri almıştır (Tatlı, 2008, s. 275; Geniş bilg için bkz. Bozer, 1986, s. 83 vd.).

Bir Yüce Tanrı varlığını kabul etmeyen ve evrim teorisini savunan kimi bilim adamları yaratılış teorisini yani bütün semâvî dinlerin ortaya sürdüğü evrenin bir Yüce varlık tarafından yoktan yaratıldığı tezini eleştirmektedirler.

### 3. Kur'an'ın Görüşü

Esasen tekâmülcü/evrimci görüş özellikle dokuzuncu yüzyıldan itibaren Müslüman âlimlerce bilinen bir konudur (Tatlı, 2008, s. 278-284; Draper, 1989, s. 118; Geniş bilgi için bkz. Bayraktar, 2001, s. 32-52).

Varlıkların, toprak, maden, bitki, hayvan, insan gibi basitten mükemmele doğru bir seyir takip ettiğini belirtirler. Bu türlerin de yine kendi aralarında basitten mükemmele doğru bir tasnif içerisinde olduğuna dikkat çekerler (İbrahim Hakkı, 1978, s. 12, 33-34). Bununla birlikte hiçbir türün başka bir türe dönüşmediği ve hiçbir türün başka bir türden gelmediği fikri esastır. (Tatlı, 2008, s. 278279). Nitekim Birûnî (973-1061), konu hakkında şunları söyler: “İnsan, köpeklikten domuzluğa, sonra maymunluğa, yükselerek insanlığa ulaşmadı (Biruni, 1935, s. 6-7; Kurt, 2010, s. 31-52).”

Gerçekten, “fert olarak insan, insan ırkının bir cüz’üdür. İnsan ırkı da daha geniş bir bütünün yani hayvanlar âleminin bir cüz’üdür. Hayvanlar âlemi de daha geniş bir bütünün nebatat hayatını içine alan organik âlemin bir cüz’üdür. Organik âlem de daha geniş bir âlemin yani hayvanat ve nebatat âlemini içine alan Arz’ın bir cüz’üdür. Arz da daha geniş bir bütünün yani bizim güneş sistemimizin, Güneş sistemi de doğrudan doğruya samanyolu olarak bildiğimiz galâksinin bir cüz’üdür ve nihayet onlar da bütün kâinatın bir cüz’üdür.” Bu itibarla insan, matematik ve lojik prensiplerle kavrayamadığımız kâinatın doğrudan doğruya bir cüz’ü olmaktadır. Bu zincirleme bizi, kâinatı yöneten genel bir kanunun cüz’ü olmaya kadar götürecektir. Dolayısıyla kâinatı yaratan ve yöneten kanunla insanı yaratan ve yöneten kanunda bir aynılık olacaktır. Bu husus Kur’an’da açıkça belirtilmektedir. “مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَفْأَسٍ وَأَجْدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ” (Ey insanlar!) *Sizin yaratılmanız ve öldükten sonra tekrar diriltilmeniz, ancak bir tek insanı yaratmak ve diriltmek gibidir. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir* (Lukmân, 31/28).”

Konu hakkında Elmalılı şunları söylemektedir: “Hakikatte bütün hayvanların vücutları mükemmel bir tasnif ile tertip edildiği zaman görülüyor ki, aralarında eksikten mükemmele doğru giden bir dereceler zinciri arz etmektedirler. Aralarındaki büyük farklara rağmen hiçbir türün, diğer türden ürettiğine dair bir tecrübeye, bir şahide/delile de rastlanmıyor. İnsan, insandan doğuyor; arslan arslandan; at attan; maymun maymundan, köpek köpekten... Böyle olmakla beraber, bu tecrübeye rağmen, asıl birlik esasına dayanarak burada bir mantık yapılıyor. Hayvanların iş bu türlerinin dereceleri, tam olanı eksik olandan istihale ederek (başkalaşarak) veya tekâmül etme suretiyle doğarak gelmiş, bu şekilde bir gün gelmiş ki hayvanın biri (ve mesela bir görüşe göre maymunun biri) veya

birkaçı insan doğurmuş ve insanlar bunlardan türemiş. Şu halde insanlar arasında insanlık kardeşliği şüpheli ise de, maymunluk veya hayvanlık kardeşliği şüphesiz olmuş oluyor. Biz daima göğsümüzü gere gere ve ilmî görüşten hiç ayrılmayarak deriz ki, “asıl birlik davası” doğrudur. Evvela bütün hayvanlar için bu “tek asıl” maddedir. Basit unsurlardır. Bu basit maddeden hayvanatın meydana gelmesi ise, ilim, irade, kuvvet, kudret sahibi harici bir sebebe bağlıdır ki, o basit şeyden canlı hasil olabilsin. Çünkü noksandan kendi kendine bir kâmil hasil olmaz. Mesela bir okkalık ağırlık, iki okkalık ağırlığı sürükleyemez; çıktığı, sürüklediği farz edilirse bir şeyin yok iken sebepsiz, illersiz geldiğini kabul etmek gerekir ve o zaman akıl, ilim ve fen yoktur. Zira illet (sebepe, neden) ve tezâyüf-i illet (hükümün illete izafesi) kanunu inkâr edilirse hiçbir şey bilinemez. Şu halde bir kurttan bir kelebek bile çıkarsa tabiatı ile değil, ilk fâilin (yapıcının) tesiriyle, onun seçmesiyle çıkar. Yumurtadan civcivin çıkması bile haricî bir ısının tesirine bağlı değil midir? Aşılarda da durum böyledir. İlmin hiç ayrılmaması gereken bu prensiplerden dolayı, aralarında yakınlık derecesi bulunan aynı cins hayvanları, tecrübenin tersine olarak, muhakkak birbirinden başkalaşım yaptırmak veya doğurtmak ne doğaldır, ne de zorunludur. Bir olayla ilgili önerme olsun söyleyebilmek üzere, “kurbağalar balıktan doğmuş” demek için, görülmüş bir misale ihtiyaç vardır. Gözlenmiş bir numune olmadığı ve mantikî bir zaruret de bulunmadığı halde böyle bir hüküm, elbette fen ve felsefeye uygun bir hüküm değildir (Emalı, tsz: I, s. 330-331).

### 3.1.Evrimi savunan bazı Müslüman düşünürler

Yukarıda kısaca değindiğimiz bu konuyu biraz daha derinleştirmeye çalışalım. Son asırlarda özellikle Muhammed Abduh (1845-1905)'tan<sup>5</sup> sonraki dönemlerde çok az sayıda bir takım müslüman bilim adamı da, insan neslinin maymundan türediği fikri dışında, evrim teorisini kabul etmektedirler (Ateş, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1972: c. 20, 1, s. 127-145; Yakıt, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı, V, Yıl, 1998, 1-16). Onlara göre evrim ilahî bir kanundur. Kur'ân'ın, insanın ister toprak ister nutfeden gelen maddî varlığının inorganik ve organik şartlara tamamen bağlı olarak tedricen gelişip tekâmül ettiğini ayrıca kültürü, eğitimi ve irfanı arttıkça ruhî bir tekâmüle de uğradığını ifade ettiğini söylemektedirler. Genel olarak Kur'ân'da insan için “inorganik”, “organik” ve “ruhî” olmak üzere üç nevi evrim olduğunu vurgulamaktadırlar. (Ateş, a.y.) Yine onlara göre ilk insan Adem (as.) değildir. O, ilk peygamber ve

5) Muhammed Abduh, 1845-1905 yılları arasında yaşamış İslam düşüncesinin yeniden canlanmasında önemli katkılarda bulunan, Mısır'ın ve İslâm dünyasının tanınmış âlimlerindedir. Küçük yaşta Mısır'ın önemli eğitim merkezlerinden olan Ahmedî Camiinin Kur'ân Kursunda Medrese eğitimine başladı. 1866'da Kahire'de bulunan el-Ezher'e kayıt oldu. Burada mantık, felsefe ve gizemcilik öğrenimi gördü. 1872'de Cemaleddin Afganî ile tanışarak Afganî'nin talebesi oldu. Risaletü't-Tevhîd ve Tefsir el-Menâr adlı eserinde açıkladığı görüşleri Afganî etkisi ile yaklaştığı İbn Teymiyye görüşlerinin etkilerini taşır. Afganî'nin etkisi altında gazetecilik, siyaset ve sosyoloji ile ilgilendi. Abduh, Afganî'den Mısır'ın ve diğer İslam ülkelerinin sorunlarını ve batıdaki bilimsel ve teknolojik ilerlemenin nedenlerini öğrenmeye çalıştı. (T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, 2005, İstanbul, XXX, s. 482 vd.)

ilk halifedir. Evren ve bütün canlılar, evrim geçirerek bugünkü şeklini almışlardır. Adem ve Adem'in neslinden gelen bütün insanlar ilkel canlı bir hücrenin evrim geçirecek oluşturmundan meydana gelmişlerdir. Evrimci ve tekâmülcü görüşü benimseyen bu bilim adamları kendilerine aşağıda bir kısmını zikredeceğimiz ayetleri de delil getirmektedirler.

“*سُپْهَسِيزْ اِلَلَهْ كَاتِنْدَا /Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı. Sonra ona "ol" dedi. O da hemen oluverdi (Al-i İmrân, 3/59).*”

“*يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ /من عَقَّةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ Ey insanlar! Ölümden sonra diriliş konusunda herhangi bir şüphe içindeyseniz (düşünün ki) hiç şüphesiz biz sizi topraktan, sonra az bir sudan (meniden), sonra bir alaka'dan, sonra da yaratılışı belli belirsiz bir mudga'dan yarattık ki size (kudretimizi) apaçık anlatalım...*” (Hâcc, 22/5.)

“*وَإِلِلَّهِ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَرْوَاجًا... Allah, sizi önce topraktan, sonra da az bir sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi (erkekli dişili) eşler yaptı...*” (Fâtır,35/11).

Evrimi savunanlar ayetleri şu şekilde yorumlamaktadırlar:

“Bu ayetlerde dikkatimizi çeken, Adem'in ve bütün insanların orijinlerinin toprak olduğudur. Hayatın orijini su, insanın orijinini toprak olarak belirten Kur'an, canlı varlık insanı, toprak ve su karışımı olarak görüyor. Şu halde insan, bugünkü haline gelmeden önce, ilk canlı hücrenin orijini kadar eski bir maziye sahiptir. Zaten Kur'an bize her ne zaman insanın orijininden bahsetse, onun ilk ve ana maddesini söylüyor ve geçirdiği evrim merhalelerini konteksi olmadıkça tek tek zikretmiyor, ilk yaratılışın Allah'ın “ol” (kün) emrine müteakiben olduğunu belirtiyor.”

“Ol” emri Kur'an'da sekiz yerde geçer (Bkz. Bakara, 2/117; Al-İ İmrân, 3/47,59; En'âm, 6/73; A'râf, 7/144; Hicr, 15/98; Nahl, 16/40; Meryem, 19/35; Yâsîn,36/82). Bunlardan dördü Hz. İsa hakkındadır. Diğer dördü de yaratma ve yeniden dirilme hususundadır. Kur'an'da insanların yaratılışı, yeniden dirilmeye bir delil olarak getirilmektedir.”

“Kur'an'a göre her evrim etabı yeni bir yaratmadır. Kur'an'da bu oluşun keyfiyetini, önce insanı meydana getiren maddenin yaratılması sonra da ona şekil verilmesi şeklinde olduğunu aşağıdaki ayetten anlamaktayız:”

“*الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ. فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ. /O Rabbin ki, seni yarattı, sonra seni düzeltti de mutedil bir halde küldü. Dilediği bir surette seni terkip etti (İnfâtâr, 82/7,8).*”

Evrimcilere göre bu ayet evrim olgusuna işaret etmektedir. Şöyle diyorlar: “Eğer Allah, insanı bir heykel varlık gibi yaratmış olsaydı tıpkı Adem kıssasının halk inanışındaki şeklinde olduğu gibi ona şekil veriş, onu canlı olarak yaratmasından önce olurdu. Hâlbuki ayet, insanın önce canlı olarak yaratıldığını sonra da ona şekil verildiğini söylüyor. Yani “homonisation” (insanlaşma), “ol” emri doğrultusunda, “canlı bir varlık” olarak yaratılmasından sonradır (Yakıt, a.y.)”

“Hayatın ve insanın ilk maddesi “ol” emrini alıyor ve bu “oluş” devam ediyor. Zira bu şekilde geçen ayetin devamında “*feyekûn/olur, olmaya devam eder*; deniyor. İfadede şimdiki ve geniş zaman kipi olan muzârî sîgası kullanılmıştır. Eğer bu fiil geçmiş zaman kipi olan “*fekâne/oldu*; şeklinde ifade edilseydi, o zaman insanın yaratılışında bir evrimin ve seleksiyonun varlığı ve bu oluşun uzun bir zamanı gerektirdiği söz konusu edilemezdi. Öte yandan yaratmanın devamlılığını da gösteren bu ifadeler ünlü kelimci Eş’ârî (ö. 333/944)’yi “Allah’ın her an yaratmakta olduğu ve yaratmanın durmadığı” fikrine götürmüştür. Şu halde âlem bir halden diğerine geçen bir oluş ve akış içindedir (Yakıt, a.y.).”

Evrimci görüşü savunanlar, aynı şekilde “*وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا* /Allah sizi yerden bir bitki olarak bitirdi; (Nûh, 71/17)” ayetini delil getirerek, insanın yerden bir bitki olarak çıktığını, dolayısıyla nebatî hayata sahip bir dönem geçirdiğini ve bitkiler âlemiyle bir akrabalığının söz konusu olduğunu söylemektedirler. Şu halde ilâhî irade “ol” emriyle insanı, nebatî ve hayvanî etaplardan geçirerek sonunda ona bir insan şekli vermiştir. “*Seni önce topraktan sonra nutfe’den yaratan sonra da seni insan şekline koyanı mı inkâr ediyorsun?*”(Kehf,18/37)” ayeti bu gerçeği belirler. “Ol” emriyle, inorganik bir maddeden organik maddeye, organik maddeden insan şeklini alışı kadar geçen bir periyod ile ilâhî rûhun verilmesiyle insanda bir psişik hayatı başlatan periyod arasında geçen zamanı, Kur’ân uzun bir zaman olarak açıklıyor (Yakıt, a.y.): “*İnsanoğlu, var edilip bahse değer bir şey olana kadar, şüphesiz uzun bir zaman geçmiş midir?* (İnsân,76/1).”

İnsanın insan şekline gelişi de muhtelif merhalelerden sonra olmuştur. İnsanın inorganik maddesinin evrimi yedi merhale ile gerçekleşmiştir. Bunlar sırasıyla: toprak (*turâb*), çamur (*tîn*), değişken cıvık ve kokulu çamur (*hamain mesnûn*), yapışkan çamur (*tîn-i lâ-zib*), pişmemiş kuru çamur (*salsâl*), pişmiş çamur (*salsal ke’l-fahhâr*), çamurdan süzülen bir öz (*sulâle min tîn*). “*Sulâle*”, insanın organik evrim döneminin ilk etabı olarak kabul edilebilir. Daha önceki merhalelerden süzülerek gelen bir öz unsuru belirler. Sulâle kelimesi aynı zamanda meni (sperme) ve nutfe (spermatozoide) kelimelerinin sinonimidir. Ayrıca buna “*protoplazma*” da denmektedir. İnorganik etaplardan sonra ilk canlı hücre, “Ol” emri doğrultusunda, yeni bir yaratılmaya geçmiş, ilâhî iradenin kontrolü altında çeşitli ayıklama ve değişmeler geçirerek insan olmak üzere oluşa devam etmiştir. Hayatın bu yönelişinde insan, organik âlemin bütün türleriyle bir beraberlik arz etmektedir. Önce ilkel bitkileri, sonra tohumlu yüksek bitkileri meydana getiren hayat, daha sonra da hayvanlar âlemini basitten mürekkebe doğru ortaya çıkarmıştır. “*Biyolojik Nesil Ağacı*”nın ana gövdesi ve uzantısı olan dal diyebileceğimiz insan, daha sonra akıl ve idrakine kavuşarak, organik dünyanın en mütakâmil varlığı olmuştur (Yakıt, a.y.).

Şurasını önce belirtmek gerekir ki, insanın evrimi Kur’an’da ilâhî bir kanun olarak karşımıza çıkmaktadır. “*وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا* /*Size ne oluyor da Allah için bir vakar (saygınlık, büyüklük) ummuyorsunuz? Halbuki, O, sizi evrelerden geçirerek yaratmıştır* (Nûh,71/13,14)”

“Ayette geçen “Etvâran” kelimesi, tekili “bir halden diğer bir hale geçmek” veya “bir merhaleden diğerine geçmek” anlamına gelen “tavr” kelimesinden gelmez. Mastarı

olan “tatavvur”, günümüzdeki (evolution) kelimesine tekabül eder. Müradîfi/eşanamlısı olan olan “tahavvul” de dönüşümcülük (istihale) yani transformisme’in karşılığıdır. Söz konusu ayette “etvâran” kelimesi insan evriminin biyolojisindeki (etapes consecutives) denilen art arda gelen evrim merhalelerinin tümünü içermektedir. Şu halde bu kelimeyi “evrim merhaleleri” şeklinde yorumlamak gerekir. Bazı müfessirlerce bu ayet, “bir halden diğerine” gibi spiral, “farklı şekiller altında”, “merhaleler halinde” gibi vertikal bir diyalektik şeklinde düşünülerek yorumlanmaktadır. Her halükârda bu ayet bize, evrimin tabiata bahşedilmiş ilâhî bir kanun olduğu gösterir. (Yakit, a.y.).

### 3.2. Evrimi savunanların yanılgıları

Rağîb el-İsfehânî (ö. 425/1033), “أَطْوَارًا” kelimesine, “Haddi aşmak, terar terrar yapmak, Hacc 5. ayetine işaretten, insanı ana rahminde halden hale çevirmek, Rûm 22. ayete işaretten yaratılıştaki ve mizaçta değişik şekillerde ve renklerde yaratmak gibi anlamlar vermektedir (Bkz. İsfehânî, 1418/1997, s. 528). Taberî, (bkz. Taberî, 1412/1992, XII, s. 251). Beğavî, (bkz. Beğavî, 1424/2004, IV, s.367). Zemhaşerî, (bkz. Zemahşerî, 1415/1995, IV, s. 605). İbn Atıyye, (bkz. İbn Atıyye, 1428/2007, V, s. 374.) Fahrüddîn er-Râzî, (bkz. Râzî, tsz, XXX, s. 139). Kurtubî, (bkz. Kurtubî, 1408/1988, XVIII, s. 196) ve Beydâvî, (bkz. Beydâvî, 1388/1968, II, s. 507) de benzer anlamlar vermektedir. Ebû Hayyân ise, yukarıdaki anlamı vermekle birlikte biraz daha açarak çeşitli renklerde, çeşitli mizaçta, çeşitli ırklarda yarattığını, ana karnından ihtiyarlık çağına kadar geçirdiği evreler ve hayat yolunda geçirdiği (hastalık sağlık zenginlik fakirlik, zayıflık, güçlülük ) gibi evreler olarak anlamlandırmaktadır (Ebû Hayyân, 1428/2007, VIII, s. 333,334).

Süleyman Ateş de bu ayet hakkında şunları söylemektedir. Bu ayet, Allah’ın, insanı aşama aşama yarattığını ifade ediyor. Bu ayette ana rahmine bir nutfe olarak bırakılan insanın, bölünüp çoğalarak ‘alaka, bir çiğnem et haline gelmesine, sonra kemik dokularının teşekkülüne ve oluşan kemiklere et giydirilmesi, sonra ruhun üflenerek insana bilincin verilmesi aşamalarına işaret olduğu gibi, ta ilk insanın yaratılışında geçirdiği aşamalara da işaret vardır. Özellikle 17. ayet, tekâmül aşamalarının ilkinde işaret etmektedir. Yeryüzündeki maddi hayatın ilk belirtisi bitkidir. Bitkilerden sonra hayvanlar ve en sonunda da insanlar yaratılmıştır. İnsanın menşesine, çeşitli yerlerde işaret eden Kur’ân, bu yaratmanın bir tekâmüle tabi kılındığını gösterir. Ancak insan, herhangi bir hayvandan değil, kendi kökeninden tekâmül ettirilmiştir. Bu tekâmülün ayrıntılarını ancak Allah bilir (Ateş, Tefsîr, tsz. X, s. 80).

Elmalılı ise, şunları söylemektedir: Burada insan yaratılışının birey ve toplum aşamalarına işaret vardır. Ebu’s-Su’ud’un açıkladığı gibi, önce elementler halinde, sonra gıdalar halinde, sonra karışımlar halinde, sonra sperm halinde, sonra embriyo halinde, sonra et parçası halinde, sonra kemik ve et halinde sonra da bambaşka bir yaratılışla inşa etmiştir (Elmalılı, VIII, s. 5373). Âlûsî, (bkz. Âlûsî, tsz, XXX, s. 73-74.) Ömer Nasûhî Bilmen, Mevdûdî (bkz. Mevdûdî, 2005, VI, s.473.) ve İbn Aşûrda (bkz. İbn Âşûr, 1420/2000, XXIX, s.186.) yaklaşık Elmalılı’nın söylediklerine benzer şeyler söylemektedirler. Diyânet İşleri Başkanlığının Tefsîri’nde ise şöyle denilmektedir: Ayette sözü edilen yaratılış

evrelerinden maksat, ya ilk insanın topraktan başlayarak mükemmel insan haline gelinceye kadar geçirdiği aşamaları veya sperm halinden itibaren gerek ana rahminde gerekse doğduktan sonra bedensel ve zihinsel olarak gelişimini tamamlayıncaya kadar geçirdiği aşamalarıdır (Bkz. Hayrettin Karaman ve arkadaşları, 2008, V, s. 466.)

Seyyid Kutup ise, şunları söylemektedir: Tefsircilerin çoğu burada sözkonusu edilen aşamaların, ceninin ana rahminde nutfeden, kan pıhtısına, oradan bir çığnem ete, oradan iskelete ve tüm organları tamamlanmış insana kadar geçirdiği evreler olduğunu söylüyorlar. Hz. Nuh, bu hatırlatmada bulununca milletin bunu anlaması mümkündür. Çünkü doğumdan önce meydana gelen düşükler bu konuda onlara bir fikir vermiş olabilir. Bu ayetin ifade ettiği anlamlardan biri budur. Bu ayetin anlamı, bugünkü embriyoloji biliminin söylediği de olabilir. Buna göre embriyo, başlangıçta tek hücreli canlılara benzer, hamileliğin belli bir aşamasından sonra çok hücreli canlılara benzeyen embriyo biçimlenir. Sonra suda yaşayan bir canlı şeklini alır. Arkasından memeli hayvanlara benzer. Sonra insana benzemeye başlar. Bu bilimsel açıklamayı Nuh'un kavminin bilmesi uzak bir ihtimaldir. Çünkü bu gerçekler günümüzde ortaya çıkmıştır. Bu ayet, başka bir yerde yüce Allah'ın embriyonun aşamalarına ilişkin sunduğu gerçeklerden sonra vurguladığı anlamı da kastetmiş olabilir. (Bkz. Kutub, 1402/1982, VI, s. 3713-3714).

Görüldüğü üzere gerek eski gerekse çağdaş müfessirlerin açıklamalarında evrimcilerin anlayışına uygun bir evrim anlayışı mevcut değildir. Dolayısıyla evrimcilerin ayetlerden delil getirmeleri, müfessirlerden destek ummaları, boşuna bir gayrettir. Ayetler hakkında yaptıkları yorum ise şahsî te'vilden başka bir şey değildir.

Evrimciler Hz. Adem'i ilk insan olarak kabul etmezler bunu da şu şekilde izah etmeye çalışırlar: İnsanlığın yeryüzüne çıkışı ve evrimi konusunun, Peygamber Hz. Adem'le hiçbir ilişkisi yoktur. Zaten evrime karşı çıkanların en büyük yanlısı Adem'i ilk insan olarak telakki etmelerinden evdûr etmiştir. Muharref kitapların ve israiliyatın etkisinde kalan bazı Müslümanlar bu konuda Kur'ân'ın hakikatlerini maalesef anlayamamaktadırlar. Kaldı ki Kur'ân vahiy öncesi beşeriyetin varlığını imâ ederken ayrıca bize bir "Vahiy tarihini" vermektedir. Günümüz insanının tarihini "ilk Vahiy alan" diyebileceğimiz Adem'den başlatmakta ise de, Adem'in ilk insan olduğunu ve bütün insanların biyolojik babası olduğunu belirtmez. Şu halde Kur'ân'da insanın yaratılışı ve tekamülü ile, Peygamber Hz. Adem'in şahsında insanlığın halife oluşu ayrı ayrı şeylerdir. (Yakıt, a.g.y; ayrıca bkz. <http://www.ismailyakit.com/Blog.aspx?url=1., 2506.2013>)

Evrimcilerin anlayışına göre ilk insan primatlardan yani bir nevi maymunumsu varlıklardan tekâmül ederek günümüze kadar gelmiştir. İnsanımsı varlıklar akıl, idrâk, şuur gibi zihnî melekelerle sahip olmadıkları için yahut hayvanımsı varlıklar oldukları için ilahî emirler ve yasaklarla da mükellef olmadıkları anlaşılıyor. Esasen evrimi savunanlar bu konuya hiç değinmiyorlar ama aklî melekesi olmayanın mesul olmaması tabii bir olaydır. Bu görüş İslam düşünce ve itikadına bütünüyle ters düşmektedir. Zira birçok Ayet-i Kerîme'de Yüce Allah insanları sorumlu tutacağını beyan buyurmuştur. Mesela bir ayette, "*Rabbin hakkı için, mutlaka onların hepsini sorguya çekeceğiz* (Hicr,15/92)" buyu-

rukken; bir başka ayette, “*Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız* (Nahl,16/93, ayrıca bkz. Fâtır, 35/39; Tûr, 52/21; A’râf, 7/6; Ankebut, 29/61; Saffât, 37/21)” diye bururmaktadır. Kur’ân’da hayvanla insan arasında geçen bir süreçten asla bahsedilmez. Eğer böyle olsaydı Yüce Allah, mesuliyet için hayvanlıkta geçirdiğiniz süre hariç diye bir kayıt koyardı.

Batıdaki bazı literatürlerde evrimin tarifi şu şekilde yapılmıştır: Evrim, insan da dâhil olmak üzere bütün canlıların cansız maddenin tabii değişimleri sonucunda meydana geldiğini ve bunda da hiçbir tabiatüstü müdahalenin mevcut olmadığını kabul eden bir görüştür. Oysa fen bilimcilerin ifadesine göre normal şartlarda termodinamiğini ikinci kanunu doğrultusunda hiçbir kompleks organik molekül asla kendi kendine oluşamaz; tersine parçalanır. Yaşamın kendisi halen termodinamik ya da bir başka bilim dalı ile anlaşılammıştır. (Life Itself, 1981, s. 88; Tuna, 2012, s. 293).

Görüldüğü üzere evrimciler bütün varlıklar gibi, insan da belli devirlerde, belli bir canlıdan dönüşerek meydana gelmiştir; şeklindeki teorisi Kur’ân’ın bütün ayetleri ve sahih hadisler tarafından nefyedilmektedir. Kur’ân insan soyunun yaratılışını “Adem’in hilkatı” olarak anlatır (Bakara, 2/31; Al-i İmrân, 3/59; Kehf, 18/50). Adem’in ilk insan olması, insanların “Ademoğulları” şeklinde anılmasında açıktır (A’râf, 7/26,27,31,35,172; Yâsîn, 36/60). Adem ilk fert olarak insanlığı temsil ettiğinden Kur’ân onun hilkatini insan soyunun hilkatı makamında anlatır. Onu “halife” ünvanıyla anarak meleklerin ona ihtiram gösterdiğini bildirir (Bakara, 2/30,34; A’râf, 7/11, Hicr, 15/30; İsrâ, 17/21; Kehf, 18/50; Sâd, 38/73). Burada “hilafet” Allah’ın iradesini (hükümünü) yeryüzünde temsil etmek şeklinde tefsir edilebilir (Ebu’s-Su’ûd, tsz., I, s.81). İnsanın yerdeki bu mesuliyeti Kur’ân’ın lisanında ayrıca “emanet” sözüyle ifade edilir; kainat içinde insanın benzersiz bir vazifeyi üstlendiği belirtilir (Ahzâb, 33/72). Allah’ın iradesine teslim olmak, iradî bir boyun eğiş anlamında, kölenin efendisine adanmasına teşbihen, “ibadet” (kulluk) sözüyle dile getirilir. İnsan soyu “Allah’ın kulları” şeklinde anılır. İnsanlığın kulluk için yaratıldığı açıklanır; insanlar kulluğa çağrılır (Bakara, 2/21; Nisâ, 4/172; En’âm, 6/18; A’râf, 7/206; Tevbe, 9/104; Nahl, 16/36; geniş bilgi için bkz. Kurt, 2010, s.122 vd.).

Kur’ân’a göre her nevi, kendi nevini devam ettirmek üzere yayılmıştır. Yani insan, insan olarak yayılmış, insan olarak devam etmiş ve bundan sonra da insan olarak devam edecektir. Yılanlar ve akrepler de aynı şekilde. Hayvanlarda belki zahiren çok küçük değişiklikler olabilir fakat bunların karakteri ve nevi değişmez. Yani bunların hayvanlığı değişmez, her hayvan, hayvan olarak devam eder (Gülen, 2007, 2 s. 347-348).

İnsan ruhaniyetiyle tabiatta müstesnadır. Ruhun getirdiği şuur, vicdan ve irade ile fiğin ölçülerini aşar. Anatomik ve fizyolojik benzerliğine rağmen hayvan sınıfına yerleşmez. İnsan ile hayvanı kıyaslamak birçok açıdan anlamsız kalır. Tabiatçı söylemde insanın bir hayvan türü kabul edilmesi sırf illüzyondur. İnsanî varlığı gayr-ı insanı bir kavramla ifade etmek imkânsızdır. Şuurun, vicdanın, iradenin, ahlakın, kültürün biyolojik ifadesi yoktur. Bu yüzden insan tabiat bilimine konu olsa da ona sığmaz. Paleontolog filozof Pierre Teilhard de Chardin, insanın biyolojik açıdan hayvanlar âleminin seçkin bir

üyesi gibi görünmesine rağmen kâinatın harikulade bir ucuna doğru yöneldiğini söyler. İnsaniyetten gaffletle insanı bir hayvan statüsüne indirgeyen klasik taksonomiye eleştirir (Kurt, 2010, s.125-126).

Evrimi savunanlar, yukarıda zikredilen ayetleri bağlamından çıkararak te'vîl yoluna gitmişler ve istedikleri şekle sokmuşlardır. Esasen ayetlerde zikredilen *turâb*, *tîn*, *haimain mesnûn*, *tîn-i lâzib*, *salsâl*, *sulâle* gibi ifadelerle, ilk canlının merhalelerini değil, Hz. Adem'in yaratıldığı toprağın/çamurun merhaleleri anlatılmaktadır (Taberî, VII, s. 512,513; İbn Aşûr, XIV, s. 42; Kur'ân Yolu, III, s. 346,347.).

Bu ayetlerin bir kısmında bizzat Hz. Adem'in ismi zikredilmekte, bir kısmında ise, insanın bu şeylerden yaratıldığı ifade edilmektedir. İnsan veya insanlar denilirken Hz. Adem'in kastedildiği açıktır. Ayrıca toprak, çamur, yapışkan çamur, pişmiş çamur denilirken Hz. Adem'in topraktan yaratılışında geçirdiği aşamalar anlatılmaktadır. Buna göre Hz. Adem'in vücudunun temelini teşkil eden toprak bir araya getirilerek çamur haline getirilmiş, bu çamur yoğrularak balçık şeklini almış ve ardından fırınlanarak kurutulmuştur (Şimşek, tsz., s. 29-30).

Kur'ân'da ilk insanın Hz. Adem olduğu ve onun da mu'cizevî bir şekilde su ile karışmış topraktan (balçıktan) yaratıldığı yazılıdır. Buradaki toprak veya çamur ifadesiyle yeryüzünde bulunan kimyevi bileşiklerden yapıldığı ancak onun hususî bazı reaksiyonlarla canlılığın temelinde bulunan protein kitesine çevrilip şekil verilmesini anlayabileceğimiz gibi; hiç bilemediğimiz bir tarzda yaratılmış da olabilir. Zira mu'cizevî bir hadise olarak anlatılan ilk yaratılışın, sebep-sonuç mekanizmaları içinde nasıl cereyan ettiğine dair önemli ipuçları yoktur. O zaman özet olarak anlaşılan şudur: İnsanın ilk maddesi olan toprak su ile birleşip çamur haline getirilir. Sonra yıllarca güneşte bekletilip pişirilir. Nihayet şekil verilip insan haline getirilir. Olay Hicr Sûresinde şöyle dile getirilmektedir: “*Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık. Cinleri de daha önce dumansız ateşten yaratmıştık. Hani Rabbin meleklere, Ben kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş balçıktan bir insan yaratacağım. Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğim zaman, onun için hemen saygı ile eğilin; demişti* (Hicr,26/29).” Ayette, aynı yaratılışta üç merhale dile getirilmiştir. Bunlar yaratılış, mükemmelleştirme ve hayata getiriştir (Bkz. 38/71,72).

İnsanın nasıl ve neden yaratıldığı konusunu açıklayan ayetlerde çelişki yoktur. Bir gerçeğin aşamalarının farklı bağlamlar içinde açıklanması vardır. Bunlar bir araya getirilip sâlim kafa ile düşünüldüğünde aralarında bütünlük olduğu görülür. Yüce Allah yaratılanları “hiçten” yaratmıştır; yok iken var etmiştir. Yok, iken var ettiği “toprak”tan, onun da “özel bir nevi “çamur”undan insanı yaratmıştır. Bu ilk insandır. Ondan sonraki insanları “su”dan yani “meniden” yaratmıştır. Sonra “alaka”ya; sonra “mudğa”ya çevirmiş; sonra “mudğa”yı kemiklere, kemiklere de et giydirek insanı yaratmıştır. İşte insanın yaratılış aşamalarından biri de budur ve ortada hiçbir çelişki veya tutarsızlık yoktur (<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0339.htm>, Kur'ân Kimin Sözü, Başlıklı yazı, 03.12.2008). “*O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan*

*başladı. Sonra onun neslini bir öz sudan, değersiz bir sudan yarattı. Sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için iştihâ, görme ve idrâk duygularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz! (Secde, 32/7,8)”* Ayetten açıkça anlaşıldığı üzere çamurdan yaratılan Hz. Adem, sudan yaratılan ise, onun zürriyetidir (Şimşek, Tsz, s. 30; Geniş bilgi için bkz., Yeniçeri, 2006, s. 365-367). Kısaca Kur’ân insanın bir başka canlıdan değışerek veya tekâmül ederek geldiğini reddetmekte ve ilk insanın topraktan yaratıldığını açıkça ifade etmektedir. İnsanoğlunun hayata insan olarak başladığını ve bütün tarih boyunca insanın, insanlık öncesi veya insanlık dışı bir hayat ile hiçbir ilişkisi olmadığını söylemektedir. Allah onu yer küre üstündeki hayatının daha ilk gününde bir insan olarak yaratmış ve hayatının henüz daha başlangıcında onu idrak ve şuur ile techiz etmiştir (Kırca, tsz., s. 202; Mevdûdî, 2005, II, s. 15-16; Beyaz, 1972, s. 186).

Şunu da belirtelim ki, kutsal kitaplar yüzyıllar boyu insanlara ışık tutmuş onları aydınlatmıştır. İnsanlar güneşe, aya, yıldızlara hatta hayvanlara, sembollere, daha küçük varlıklara taparken, kutsal kitaplar bunları uyarılmış, doğru yola çağırılmış ve bu nesnelere tapılacak şeyler olmadığını onlara hatırlatmıştır. Antik çağlarda evren ve yaratılış gibi gizemli konular hakkında en açıklayıcı ve doğru bilgiler vermişlerdir. Bugün dahi kutsal kitapların özellikle Kur’ân’ın evren ve yaratılış hakkında verdiği bilgiler müsbet bilim tarafından da doğrulanmaktadır. Buna göre Kur’ân’ın ve hadîs-i şeriflerin ilk insan hakkında verdiği malumatı da bir kenara atmamak gerekir.

Ünlü Rus romancısı Tolstoy (1829-1910), evren ve insanla ilgili bilim ve dinin rollerini şu şekilde izah etmektedir: “Hiç kimse dinin, ahlâkın, hayatın özünü ve gerçek anlamını kavramada bilim adamlarından daha akli karışık bir vaziyette değildir. Daha ürkütücü olan vakıa şudur ki, kâinatın maddi şartlarına ilişkin kendi araştırma sahasında gerçekten maddi bir başarıya ulaşırsa da, günümüz bilimi sıra insan hayatına geldiğinde sadece gereksizleşmiyor bazen ters sonuçlara da yol açıyor. O yüzdendir ki insanın kâinatla ilişkisini hiçbir felsefe ya da bilim değil, sadece ve sadece dinin kuracağına inanıyorum (Tolstoy, tsz., s. 82).”

Hasılı kâinat ne olacaktır? kâinat her şeyle beraber nereye gidecektir? İnsanın evveli, nihyeti, var oluş sebebi, nedir? Niçin olmuştur? Nasıl olmuştur? Ne olmalıdır? Ne olacaktır? İşte bunların cevabını ve hesabını verecek olan dindir. Bütün bunların cevabını ve hesabını dosdoğru veren tek ve hak din İslâm’dır. Yeryüzünde hak veya batıl topyekün veya parça parça tasdik veya inkâr edici tek bir inanış sistemi yoktur ki, bu suallerin cevabını vermek vazife ve iddiasında olmasın (Kısakürek, 1973, s. 103 vd.).

Allah Teâla ilk insanı yani Adem (as.)’i çamurdan heykel halinde yaratıp ona can verdi, akıl, irade, şuur ihvan eyledi. Akıl irade sahibi olan insan, elbette yaratana karşı mesul olacaktır. İlk andan itibaren de Adem mesul olmuştur. İnsan hiç bir şekilde sorumsuzluk dönemi geçirmemiştir. Evrim teorisine göre ilk insan vahşidir, yabandir dolayısıyla ilahi sorumluluğu yoktur. Çünkü vahşi hayvanlardan veya hayvanımsı ilkel bir varlıktan türemiştir. İslâma ve diğer semavî dinlere göre ise insanlar vahşi değil medenidirler. Hayat vahşetle değil medeniyetle başlamıştır. Hatta ilk insan Adem (as.) medeni olmaktan

da öte aynı zamanda bir peygamberdir. İlahi vahye mazhar olmuş yüksek faziletli bir insandır. Evrimcilerin Adem ayırıcıdır, ilk insan ayırıcıdır şeklindeki düşünceleri İslâm'ın yabancısıdır. İslâm'a göre insanlık tarihinde bir takım yabanileşme ve vahşileşme gibi olaylar vardır. Ancak bu vahşileşme ve yabanileşme sonradan olan olaylardır. Son zamanlarda gelişen antropoloji ilmi, evrim teorisi ve özellikle insanın maymundan veya ön insan dedikleri varlıktan türediği tezini tamamen reddetmektedir. İnsanla hayvanın temelde ve özde apayrı varlıklar olduğunu ve insanın hiçbir hayvandan türemediği fikrini şiddetle savunmaktadır (Mengüşoğlu, 1962). İnsan bilen, yapıp eden, kıymetlerin sesinin duyan, tavır takınan, önceden gören ve önceden tayin eden, isteyen, hür hareketleri olan, tarihi olan, kendisini bir şeye veren, seven, çalışan, eğiten, eğitilen, devlet kuran, inanan, sanat ve tekniğin yaratıcısı olan, konuşan, bio-psişik bir yapıya sahip olan bir varlıktır. Bu ilk insandan beri böyledir. (Mengüşoğlu, 1971, s. 1; Beyaz, 1972, s. 59).

Elmalılı Hamdi Yazır, insanın yaratılışı ile ilgili olarak şu açıklamalarda bulunur: Tabiat ilimleri ile uğraşan bilginler de tam olarak itiraf ediyorlar ki; her şeyi sırf tabiata isnad etmek iddiası ile eşyanın çeşitliliğinin sebebini açıklamak mümkün değildir. Yaratıcı kuvvet, tabiatın üstünde terbiye ile ilgili bir etki yapan ve eserlerini yaratmak ve seçmekle meydana getiren yüce bir Rabb'dir. O halde tam manasıyla tabiat yoktur. Ve tabiat fikri, ilmî bir prensip olamaz. Çünkü bugün kabul edilen bir tabiat, yarın değişik şekillere girebilir. Onun içindir ki, sırf ilmî bir mukayese her zaman için ilmin ölçüsü olamıyor. Olayların meydana gelişi akılları durduruyor. Çünkü İblis de "*Ben ondan (Hz. Adem'den) daha hayırlıyım. Beni ateşten yarattın. Onu ise balçıktan yarattın (Sâd, 38/76)*"; diye ateşin tabiatına göre yaptığı mukayese ile aldanmıştır. Gerçekten iş tabiatla olsaydı, akla göre tabiat hiçbir zaman erkekten dışı, dışıdan erkek çıkma sonucuna varmazdı. Gerçek durum ise böyle değildir. Bütün insanlığın yaratılışının başlangıcına çıktığı zaman ise, mesele daha fazla açığa çıkmaktadır. Akıllar, etkinin başlangıç noktasını ne kendilerinde ne de eşyanın tabiatında görmemelidir. Hepsinin üstünde yaratıcı Allah Teâlâ'da görmelidir. O Yüce yaratıcı ki bir kişiden eşini de yaratmak şeklinde ilâhî kuvvetini gösterdi ve bu ikisinden birçok erkekler ve kadınları yeryüzüne yaydı. Ve bugün var olan insanlar böyle meydana geldi. Bundan dolayı hiç yokken topraktan seçmek suretiyle insan yaratan ve o insandan eşini yaratan ve iki insandan, birbirlerinden doğmaları suretiyle erkek dışı birçok çocuklar ve torunlar yaratıp dünyaya yayan Yüce yaratıcının ilahlığının, bir şahıstan ordular, milletler yetiştirebildiğini bilmeli ve ona göre tam bir iman ile vazifesini yerine getirmelidir. Allah yolunda hiç bir fedakârlıktan çekinmemeli ve evlenme kuralına uymakla nüfusun çoğalmasına önem vermeli. Bunların ilâhî bir terbiye ile yetişmesine çok dikkat etmeli ve evlenmeye sevk eden, yaratılıştan gelen meyilleri, kötüye kullanmaktan sakınmalıdır (Elmalılı, tsz., II, s. 1272,1273)."

#### 4. Adem (as.)'in Yaratılışı

İslâm âlimlerinin ittifakına göre Allah Teâla, eşyayı yoktan ve benzeri olmadan yaratmıştır. Allah mahlûkatı yaratmak isteyince, sudan dumanı çıkardı. Duman su üzerinde yükselince ona semâ adını verdi. Sonra suyu kurutup ondan tek kat olan arzı yarattı

(İbnü'l-Cevzî, 1404/1983, VII, s.245; Yeniçeri, 2006, s. 81). Sonra iki günde (Pazar ve pazartesi) tek kat olan arzı yarattı ve yedi kat olarak birbirinden ayırdı (Fussilet, 41/9). Sonra (Salı), sağlam ve sabit olması için yer üzerinde dağları ve onda bulunan menfaatleri yarattı. Sonra (Çarşamba günü) Ağaçları, suyu, beldeleri, meskûn ve harap yerleri yarattı. Daha sonra yer üzerinde gerekli gördüğü bolluk, bereket, rızık, ihtiyaçlar ve diğer şeyleri yarattı (Fussilet, 41/10). Sonra (Perşembe) semayı yarattı. Nihayet Cuma günü Güneşi, Ayı ve yıldızları yarattı; sonra tek kat olan göğü ayırarak yedi kat halinde yarattı (Fussilet, 41/12; Âlûsî, tsz, I, s.216). Cuma günü yerin göğün katmanları tamamlandığından bu güne birleştiren anlamında Cuma denilmiştir. Sonra göge yönelerek her göğe kendi işini bildirdi. Bu sırada melekleri, denizleri, buz dağlarını, atmosferi yarattı (Fussilet, 41/11). Yakın göğü kandillerle süsledi ve onu korudu (Fussilet, 41/12).

Ebû Hureyre (ö. 58/677)'den rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte ise, evrenin ve insanların yaratılışı şu şekilde izah edilmektedir: “Allah Teâla Cumartesi günü toprağı yarattı, Pazar günü o topraktan dağları yarattı. Pazartesi günü aynı topraktan ağaçları, Salı günü mekruh olan/istenmeyen şeyleri yarattı. Çarşamba günü nûru yarattı. Perşembe günü yeryüzündeki hayvanları yarattı. Cuma günü ise öğleden sonra ile ikindi arasında son mahlukatı olan Adem (as.)'i yarattı.” (Müslim, Sıfatu'l-Kıyâme 1, (2789); Âlûsî, tsz: XXIV,106).

Yahya b. Muîn (ö. 233/847), Abdurrahman b. Mehdî (ö. 198/815) ve Buhârî (ö. 256/870) gibi bazı hadîs bilginleri, bu hadîsin ayetlere muhalif olduğunu ve Hz. Peygamber'in değil de, Ka'bü'l-Ahbâr'ın sözü olduğu uyarısında bulunmuşlardır. Çünkü ayetlerde evrenin yaratılışının altı günde olduğu zikredilirken burada yedi günden bahsedilmektedir. İbn Teymiyye (ö.729/1328) ve talebesi İbn Kayyim de aynı görüşü benimseyenlerdendir (İbn Teymiyye, 1426/2005, XVIII,s. 18.) Bir kısım bilginler ise hadîsin sahih olduğunu ve Kur'ân'la çelişmediğini söylemişlerdir. Zira Kur'ân'da zikredilen, yerin ve göğün altı günde yaratılması olayıdır. Hadîs-i şerifte zikredilen ise yeryüzündeki yaratılma olaylarının keyfiyetidir. Dolayısıyla Kur'ân'da zikredilen altı günle, hadîste zikredilen yedi gün birbirinden tamamen ayrı şeylerdir (Âlûsî, tsz., VIII,s. 133, XXIV,106; Suyûtî, tsz., I, s. 42-43; et-Tebrîzî, 1405/1985, III, s. 246).

Allah Teala yeri rüzgârlar göndererek ve yağmurlar yağdırarak ıslah etti. Yeryüzüne önce yalın ateşten yarattığı cinleri gönderdi ve orada iskân ettirdi (Rahmân,55/15). Aralarında İblis de vardı. Allah Teâla yeryüzünde fesat çıkarmayın, kan dökmeyin dediği halde cinler bu emri duymazlıktan geldiler. İblis bu durumu görünce Allah'tan kendisini göğe melekler arasına kaldırmasını istedi. Nihayet dileği oldu yıllarca meleklerle beraber Allah'a ibadet etti. Allah Teâla, İblisi meleklerden olan kabilesiyle birlikte cinlerin üzerine gönderdi. İblis ve arkadaşları cinleri katledip yeryüzünden okyanuslar içerisinde bir adaya sürdüler (es-Semerkandî, 1993, I, s. 96,97). Bunun mükâfatı olarak Allah Teâla İblisi dünya semasını koruyucu melek olarak görevlendirdi. Bu sebeple, İblis'in gönlünde bir kibir ve gurur oluşmaya başladı. Bilindiği üzere, bu kibrinden dolayı daha sonra yaratılacak olan Adem (as.)'e secde etmemiştir. Allah Teâlâ, Adem'i yaratmak isteyince şöyle buyrdı: “*Hatırla ki Rabbin meleklerle: Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım,*

*dedi. Onlar: Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek insanı mı halife kılıyorsun? dediler. Allah da onlara: Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim, dedi (Bakara, 2/30)."*

Allah Teâlâ bu vesileyle Cebrâil'i yeryüzüne gönderip, oradan toprak getirmesini istedi. Cebrâil (as.) yeryüzüne indi fakat yer, Allah'a sığınıp toprak vermek istemedi. Bunun üzerine Mikâil (as.) yeryüzüne indi, yer ona da toprak vermeyince, Azrâil (as.) yere indi ve "Allah'ın emrini yerine getirememekten Allah'a sığınırım" diyerek yeryüzünün her bölgesinden siyah, beyaz, kırmızı renkte topraklarla döndü. Bu sebeple insanların rengi de, yaratıldıkları toprağa göre değişmektedir (Taberî, 1407, I, s. 63; Süyûtî, tsz., I, s. 45,46).

İnsana adem denmesinin sebebi de yüzey toprağından yaratıldığı içindir. Çünkü yeryüzüne "أديم الأرض" denmektedir. Allah Teâlâ, Adem'e yapışkan çamurdan şekil verdi (Saffât, 37/11). Kırk yıl bekletti. Sonra kuru çamur haline getirdi (Hicr, 15/26). ve kırk yıl daha bekletti (Taberî, 1407, I, s. 64.) Nihayet çamur iyice kuruyup pişti (pişmiş çamurdan yarattı ve kırk yılda bu şekilde bekledi. Melekler bu arada ona uğruyorlar ve ondan çok korkuyorlardı. En çok korkan da İblis'ti. Bu niçin yaratıldı diye kendi kendine sorup duruyordu. 120 yıl geçtikten sonra Yüce Allah, Adem (as.)'in yaratılışını takdir etti ve bu maksat için gerekli olan maddeleri hazırladı, Yani ona insan şeklinde bir biçim ile mütenasib uzuv ve yetenekler verdi. Bilahare rûhundan üfledi. Adem canlı bir varlık olarak vücut bulduğunda ona, bütün insanlığın temsilcisi olarak secde edilmesi gerektiğini meleklerle emretti. Bütün melekler secde ettiği halde İblis secde etmedi (Bkz., Hicr, 15/28, 29; Sâd, 38/71,72).

Sonra Âdem'den esasını bilmediğimiz bir şekilde, bazı rivâyetlerde Adem'in sol kabburga kemiğinden Havva'yı yarattı ve ikisine: "Ey Adam! Sen ve eşin cennette kalın. Dilediğiniz yerden yiyin. Fakat şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz;" dedi. (A'râf, 7/19). Ancak şeytan onları kandırdı ve yasak ağacın meyvesinden yediler (Bkz. A'râf, 7/20, 22). Bunun üzerine Allah Teâlâ kendilerine: "Birbirinizin düşmanı olarak inin oradan. Size yeryüzünde bir zamana kadar yerleşme ve yararlanma vardır;" dedi (Bakara, 2/38; A'râf, 7/24). Böylece Adem ve Havva yeryüzüne inmiş oldular. Rivayete göre Adem Hindistan'da Serendib bölgesine, bazı rivayetlerde ise Mekke ve Taif arasında Dehnâ denilen bir yere, Havva ise Arap yarımadasında Cidde'ye inmiş oldu (Taberî, 1407, I, s. 80). Bu rivâyetlerden Adem (as.)'in ve eşinin cennette yaratıldıkları anlaşılmaktadır (Taberî, tsz, III, s. 566). Yine rivâyete göre Adem ile Havva Arafat bölgesinde buluştular ve insanlık bu ikisinin neslinden çoğalmış oldu (Taberî, tsz. III, s.566; İbn Kesir, tsz. I, s. 448, Kıyasu'l-Enbiyâ, 1419/1998, s. 17; el-Mahhallî, tsz., I, s.9).

Bizim için ilk insanın yaratılışını, tam olarak anlamak çok zor, çünkü insanın yeryüzü materyallerinden nasıl yapıldığını, ona nasıl şekil verilip mükemmel hale getirildiğini ve rûhun ona nasıl üflenildiğini kavrayabilmekten aciziz. Ayrıca, Kur'ân'da anlatıldığı şekliyle insanın yaratılış anlatımı, evrimcilikten tümüyle farklıdır.

Evrimcilere göre insanın evrimi, insan olmayan ve yarım-insan bir varlığın sürekli değişme, ayıklanma ve uyarlanma süreciyle olmuştur ki bu durumda, insanın “İnsan cinsi” olarak arzı endam edişi ile insanın insan olmadığı zaman döneminin sonu arasında bir ayırım sınırı da yoktur. Bunun aksine Kur’ân insanoğlunun hayata “insan” olarak başladığını ve bütün tarih boyunca insanın, insanlık öncesi veya dışı bir hal ile hiçbir ilişkisi olmadığını söylemektedir. Allah onu yerküre üstündeki hayatının daha ilk gününde bir insan olarak yaratmış ve hayatının henüz daha başlangıcında onu idrak ve şuur ile techiz etmiştir (Semerkandî, II, s. 6; Ebû Hayyân, VII, s. 391,392; Mevdûdî, II, s. 15,16; Kur’ân Yolu, III, s. 349; İbn Âşûr, XIV, s. 46). İlk zuhur edip ortaya çıktığı için ya da ilk ahdini unuttuğu için ona insan denilmiştir (Beğavî, IV, s.378).

İnsanoğlunun dünya üzerinde yaşadığı ilk izler, zamanımızdan 200 ila 300 bin yıl öncesine dayanmaktadır. İlk insan topluluklarından bu yana geçen 300 bin yıl dünyanın ömrüne kıyasla gerçekten kısa bir süredir (Tuna, 1982, s. 44).

### Sonuç

Yüce Allah İnsan neslini ve diğer canlıları ilkel bir hücreden evrimleştirerek yaratmaya kadir olduğu gibi insan nesliyle beraber bütün canlıları ayrı ayrı yaratmaya da kadirdir. Yüce Allah insanları yeryüzünde irşâd etmek için zaman zaman kitaplar ve kitaplarla birlikte peygamberler göndermiştir. Peygamberler, hem Allah’ın kitaplarını açıklamışlar hem de kendi iradelerini kullanarak insanları uyarmış, ıslaha çalışmışlardır. Hz. Peygamber’in getirmiş olduğu son ilâhî kitap olan Kur’ân’ı Kerîmde, evrenle, feleklerle Güneş’le, Ay’la ilgili birçok ayet mevcut olduğu gibi yaratılışla ilgili ayetler de mevcuttur. Kur’ân, insan için iki türlü yaratılıştan bahseder. 1-İlk insanın yaratılışı, 2-İlk insandan sonraki nesillerin yaratılışı. Yüce Allah ilk insanı topraktan özgün bir biçimde yarattığını ve ona ruhundan üfleyerek can verdiğini açıkça beyan etmektedir. Bu insan bütün dinlerin üzerinde ittifak ettiği Adem (as.)’dır. Dolayısıyla, Adem ilk peygamberdir. İlk insan değildir söylemi Kur’an’a ve hadisi-i şeriflere aykırı bir söylemdir. Kur’an ayetlerini te’vîl ederek insanın kökenini insan olmayan varlıklara bağlamak hem dine hem bilime ters düşmektedir.

Diğer nesilleri ise sudan yarattığını beyan etmektedir. Bilindiği üzere insanın ana rahmindeki ilk maddesi sudur ve insan bu sudan yaratılmıştır. Bu konu açık olduğu için üzerinde fazla durmaya gerek yoktur.

### Kaynakça

- Akyol, M. (2004). Evrim Teorisi yakında tarih olacak. *Sızıntı Dergisi*, 26(311).
- Âlûsî, Ebu’l-Fadl Şihabuddîn Mahmud (tsz.). *Rûhu’l-m’ânî*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî
- Ateş, S. (1972). Kur’ân’a göre evrim teorisi. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20(1), 127-145.

- Ateş, S. (tsz.). *Yüce Kur'ân'ın çağdaş tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat.
- Ayverdi, İ. (2008). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Mas Matbaacılık A.Ş.
- Barrow, J.D., Ipler, F.J. (1986). *The antropic cozmological principle*. New York: Oxford University Press.
- Bayraktar, M. (2001). *İslam'da evrimci yaratılış teorisi*. Ankara: Kitâbiyât.
- Beğavî, Huseyin b. Mesûd el-Ferra (1424/2004). *Me'âlimü't-tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Behe, M. J. (1998). The rise of life on earth. *National Geographic*.
- Beyaz, Z. (1978). *Darvinizmin yıkılışı*. İstanbul: Sağduyu Yayınları.
- Beydâvî, Ebu'l-Hayr Abdullah b. Ömer (1388/1968). *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*. Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduhu. Mısır.
- Biruni, Ebû Reyhan Muhammed bin Ahmed el-Birûnî. (1935). *Kitabu'l-cemâhir fî ma'rızati'l-cevâhir*. Haydarabad.
- Bozer, F., Yıldız, M., İnal, İ ve Yılmaz, T. (1986). *Evrım anaforu ve gerçek*. İzmir: Çağlayan Matbaacılık.
- Celâlüddîn el-Mahhallî, Celâlüddînes-Suyûtî. (tsz.). *Tefsîru'l-Celâleyn*. İstanbul: Mektebetü Pamuk.
- Corneilus, G. H. (2003). *Darvin'in tanrısı*, (Çev. Orhan Düz). İstanbul: Gelenek Yayınları.
- Crick, F. (1981). *Life itself: it's origin and natüire*. New York: Simon & Schuster,
- Dorman, E. (2011). *Modern bilim: "Tanrı Var"*. İstanbul: İstanbul Yayınevi.
- Draper, J.W. (1989). *History of conflit between religion and science*. New York.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yusuf el-Endulûsî. (1428/2007). *el-bahru'l-muhît*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Ebu'l-A'lâ el-Mevdûdî. (2005). *Tefhîmu'l-Kur'ân*, (terc. Muhammed Han Kayani ve arkadaşları). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Ebu'l-Leys es-Semerkindî (1993). *Tefsîru'l-Kur'ân*, (sadeleştiren Mehmet Karadeniz). İstanbul: Sezgin Neşriyat ve Cilt Evi, İstanbul.
- Ebu's-Su'ûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdî. ( tsz.). *İrşadu akbi's-selîm*. Kahire: Dâru'l-Mushaf.
- Edey, M.A. and Johansın, D.C.(1989). *Blueprints: solving the mystery of evolution*. Boston: Little, Brown.
- Edward, O. W. (2000). *Doğanın gizli bahçesi*, (Çev: Aslı Biçen). Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Gülen, F. (2007). *Kur'ân'dan idrâke yansıyanlar*. İstanbul: Nil Yayınları.

- Horgan, J. (1996). *The end of science*. MA Addison-Wesley.
- İbn Âşûr, Muhammed b. Tahir (1420/2000). *et-tahrîr ve't-tenvîr*, Beyrut: Müessesetu't-Tarih.
- İbn Atıyye, Abdulhak b. Ğâlib b. Atıyye .(1428/2007). *el-Muharraru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- İbn Kesîr, Hafız İmâduddîn Ebu'l-Fidâ İsmail. (tsz). *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. İsâ el-Bâbî el-Halebî. Mısır.
- İbn Teymiyye, Ahmed b Abdulhalim b. Teymiyye b. el-Harrânî (1426/2005). *Mecme'u'l-fetevâ*, (thk., Enver el-Bezzâr, Amir el-Cezzâr). Dâru'l-Vefâ.
- İbnü'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. (1404/1988). *Zâdu'l-Mesîrfî İlmi't-Tefsîr*. Beyrut: Mektebetu'l-İslâmî,
- İbrahim Hakkı Erzurumî. (1978). *Marifetname*, (Sadeleştiren Turgut Ulusoy) İstanbul: Elif Ofset tesisleri.
- İsfehânî Rağîb. (1418/1997). *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'ân*, (thk. Safvân Adnân Dâvûdî). Dimeşk: Dâru'l-Kalem.
- Karaman, H. , Çağrıcı,M., Dönmez, İ.ve Gümüş, S. (2008). *Kur'ân yolu Türkçe meâl ve tefsir*. Ankara: Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kırca ,C. ( tsz.). *Kur'ân ve fen bilimleri*. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (1973). *İdeolocya örgüsü*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kıyasu'l-Enbiyâ*. (1419/1998). (thk. Abdulmecid Tu'me Halebî). Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.
- Kurt, E. M. (2010). *Yaratılış tabiatın ilahî emirle var oluşu*. İstanbul: Mavi Ufuklar Yayınları.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. (1408/1988). *el-Câmi'u Liahkâmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâr'l-Kütübi'l-İlmiyye,
- Mengüşoğlu, T. (1971). *Felsefi Anthropologi*. İstanbul.
- Mengüşoğlu, T. (1962). *İnsanın varlık yapısı ve nitelikleri*. İst Üniv. Edb. Fak. Yayınları.
- Mevdûdî. (2005). *Tefhîmu'l-Kur'ân*. İstanbul: İnsan Yayınevi.
- Muhammed Kutub. (tsz). *İslâm ve materyalizme göre insan*, (terc. M.Akif Aydın, Kemal Sandıkçı). İstanbul: Şamil Yayınevi, İstanbul.
- Muhammed b. Abdullah el-Hatib et-Tebrîzî. (1405/1985). *Mişkâtü'l-mesâbih*, (thk., Muhammed Nasıruddîn Elbânî, 3 cilt), Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî.
- Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. el-Haccâc. Sahih-i Müslim, Sıfatu'l-Kıyâme 1, (2789).
- Paley, W. (tsz.). *Natural theology*. New York: American Tract Society.

- Pierre Teilhard de Chardin. (1990). *İnsanın tabiatındaki yeri*, (terc. H. Hüsrev Hatemi). İşaret Yayınları.
- Râzî, Fahrüddîn b. Ömer er-Râzî (tsz.). *Mefâtihu'l-ğayb*. Tahran: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Seyyid Kutub. (1402/1982). *fî Zilâli'l-Kur'ân*. Kahire –Beyrut: Dâru'd-Dimeşk.
- Songar, A. (1979). *Enerji ve hayat*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.
- Suyûtî, Hafız Celâleddîn. ( tsz.). *ed-Durru'l-mensûr*, (Neşr Muhammed Emin Demc). Beyrut.
- Şahrur Muhammet. (1992). *el-kitâb ve'l-Kur'ân kırâatun muasıra*. Beyrut.
- Şimşek, M. S.(tsz.). *Yaratılış olayı*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (1412/1992). *Câmi'u'l-beyân fî te'vîli'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- (2008). *Tarhu'l-ümem ve'l-mülûk*, (I-V cilt).Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İmiyye.
- Tatlı, A. (2008). *Evrîm ve yaratılış*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- T.D.V. (2005). *İslâm ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tolstoy, L.N. (2012). *Din nedir?* (Çev: Murat Çiftkaya). İstanbul: Furkan Basım Yayın.
- Tuna, T. (2012). *Ol dedi oldu 2*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Tuna, T.(1982). *Uzay ve dünya*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.
- Turak, A. (2000). Doğaya sıcak bakmak. *Bilim ve Teknik Dergisi*, Aralık.
- Yakıt, İ. (1998). Kur'an'da insanın yaratılışı ve evrimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, V, 1-16.
- Yakıt, İ. (Haziran, 2004). Kur'ân'da insanın yaratılışı ve evrimi. *VIII. Türk Tıp Tarihi Kongresinde sunulmuş bildiri*. Divriği-Sivas.
- Yazır, M. H.(tsz.). Hak dini Kur'ân dili. İstanbul: Eser Kitabevi.
- Yeniçeri, C. (2006). *Uzay ayetleri tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları.
- Yıldırım, C. (1998). *Evrîm kuramı ve bağınazlık*.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Carullah Mahmud b. Ömer, ez-Zemahşerî. (1415/1995). *el-Keşşâf*. Beyrut: Dâr'l-Kütübi'l-İlmiyye.

